

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਮੋਹ ਨਾਲ, ਨਿੱਕੇ ਭਰਾ
ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

(ਸਟੇਜ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਘੁੱਪ ਹਨੇਰਾ। ਪਿੱਠੂਮੀਂ ਚੋਂ ਹਨੇਰੀ ਝੱਕੜ ਤੇ ਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਬੱਦਲ ਗੜਕਣ ਤੇ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਇਕਦਮ ਸੰਨਾਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੜ ਇਹੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਭਰਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।)

ਪਿੱਠੂਮੀਂ ਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ : ਅੰਧਕਾਰ ਸੀ ਅੰਧਕਾਰ
 ਅੰਧਕਾਰ ਹੀ ਅੰਧਕਾਰ॥
ਚੰਨ ਸੂਰਜਾਂ ਤੋਂ ਉਚੇਰਾ
ਦਿਲਾਂ ਰੂਹਾਂ ਤੋਂ ਛੂੰਘੇਰਾ
ਇਉਂ ਛਾਇਆ ਸੀ...
...ਛੂੰਡ ਹਨੇਰਾ॥

ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾਲਮ ਨੇਰੀ
ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਸੂਕ ਰਹੀ ਸੀ।
ਮਨੁਖਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ
ਪਲ-ਪਲ, ਛਿਨ-ਛਿਨ
ਅਣਹੋਣੀ ਮੌਤ ਕੂਕ ਰਹੀ ਸੀ।
ਅੰਬਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਨ ਰਹੀ ਸੀ
ਧਰੜੀ ਉਤਲੀ ਹਾਹਾਕਾਰ...॥

ਅੰਧਕਾਰ ਸੀ ਅੰਧਕਾਰ
ਅੰਧਕਾਰ ਹੀ ਅੰਧਕਾਰ॥

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਫਲੈਸ਼ ਸਟੇਜ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਉੱਤਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ:

ਪਹਿਲੀ ਫਲੈਸ਼: ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਮਾੜਕੂ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ, ਇੱਕ ਔਰਤ ਤੇ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਲਾ ਬੱਚਾ ਫਸਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਉੱਠ ਕੇ ਪੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁੜਕਾ ਪ੍ਰੀਤਦੇ ਹਨ। ਫਸਲ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਬੰਨਦੇ ਹਨ। ਰੁਗ ਰੁਗ ਚੁੱਕ ਕੇ ਝਾੜਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਢਿੱਡਲ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਹ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਵਹੀ ਫੜੀ ਉਹਨਾਂ ਲਾਗੇ ਆ ਕੇ ਆਕੜ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨੇ ਜਣੇ ਉਸ ਸਾਹਵੇਂ ਹੱਥ ਬੰਨੀ ਖੜੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਹ ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਖਚਰੀ ਘੋਖਵੀਂ ਨਿਗੁਹਾ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵਹੀ ਦੇ ਲੰਬੇ ਵਰਕੇ ਪਲਟ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਦੋਵੇਂ ਉਸਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਕੇ ਗਿੜਗਿੜਾਉਣ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿੱਕਾ ਮੁੰਡਾ ਕੋਲ ਖੜਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਡਾਂਗ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੋਰੀਆਂ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਝੁਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤ ਮਰਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬੰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਬੋਰੀਆਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਹ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਦਮੀਂ ਅਪਣੀ ਗੱਲ 'ਚ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਪੱਗ ਸਾਂਭਦਾ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਪੱਲੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਂਦੀ ਵਰਲਾਪ ਕਰਦੀ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਢਿੱਡ ਨਾਲ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਫਲੈਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਢਾਡੀ ਸੁਰ 'ਚ ਸਾਥ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਲੈਸ਼ ਮੱਧਮ ਪੈਂਦੀ ਪੈਂਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰੋਟੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਬੀਜ ਕੇ

ਲਾਲੇ ਕਿਰਤੀ...

ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਸਿੰਜਦੇ,

ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਗੰਢ ਮਾਰ।

ਉਹ ਹਾੜ ਦੀ ਗਰਮੀਂ ਝੇਲਦੇ

ਤੇ ਪੋਰ ਦੀ ਠਾਰ।

ਪਕਦੀ ਫਸਲ ਤਾਂ ਆ ਲੁੱਟਦੇ

ਵਿਹਲੜ ਭਾਗੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ॥

ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਪੱਗ,

ਘੱਟੇ ਰਲਦੀ ਵੇਖ ਕੇ...

ਧੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ,

ਆਂਦਰ ਬਲਦੀ ਵੇਖ ਕੇ...

ਮਾਂ ਧਰਤੀ ਰੋ ਰੋ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ:

"ਕੋਈ ਮਾਂ ਜੰਮੇਂ ਪੁੱਤ ਸੂਰਮਾਂ

ਜੋ ਦੁੱਧ ਦਾ ਦੁੱਧ

ਲਹੂ ਦਾ ਲਹੂ...ਦਵੇ ਨਿਤਾਰ॥

ਅੰਧਕਾਰ ਸੀ ਅੰਧਕਾਰ

ਅੰਧਕਾਰ ਹੀ ਅੰਧਕਾਰ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

(ਸਟੇਜ ਤੇ ਮੁੜ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈਅੱਪ ਹਨੇਰਾ। ਪਿੱਠੂਮੀਂ ਚੋਂ ਹਨੇਰੀ ਝੱਖੜ ਤੇ ਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਬੱਦਲ ਗੜਕਣ ਤੇ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਇਕਦਮ ਸੰਨਾਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੜ ਇਹੀ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਉਭਰਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।)

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੂਸਰੀ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਫਲੈਸ਼ ਸਟੇਜ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਉੱਤਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਚੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ:

ਦੂਜੀ ਫਲੈਸ਼: ਉਹੀ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਦਮੀ ਔਰਤ ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਮੁੰਡਾ ਮੁਨਸਿਫ ਦਿੱਸੇ ਕਾਜ਼ੀ ਮੁਹਰੇ ਫਰਿਆਦੀ ਮੁਦਰਾ 'ਚ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਲ ਹੀ ਸ਼ਾਹ ਖੜਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਰਦ ਔਰਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਕਾਜ਼ੀ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਨਿੱਕੇ ਮੁੰਡੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਾਜ਼ੀ ਵੱਲ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਜ਼ੀ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲ ਵਿਅੰਗਮਈ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹਿਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੈਨਤ ਨਾਲ ਪਰੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਲੰਬੇ ਚੋਗੇ ਦੀ ਵੱਖੀ ਵੱਲੀ ਜੇਬੀ 'ਚ ਕੁਝ ਤੁੰਨਦਾ ਹੈ। ਕਾਜ਼ੀ ਮੁੜ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਆਣ ਖੜਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਅਪਣੀ ਲੰਬੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਫਤਵਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁੜ ਗਿੜਗਿੜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਜ਼ੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਜੋਦੜੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿੱਕਾ ਮੁੰਡਾ ਪਰੇ ਸਹਿਮਿਆਂ ਖੜਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਾਜ਼ੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇ ਧੱਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਚੋਬਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾਂਗਾ ਵਾਲੇ ਚੋਬਦਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ ਹਨ। ਕਾਜ਼ੀ, ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਦਰਬਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਮੁੰਡਾ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਢੱਠੇ ਪਏ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਰਦ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਹੱਥ ਫੈਲਾ ਕੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਨਿਗਾਹਾਂ ਗੱਡੀ ਖੜਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਤੇ ਨਿੱਕਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਉਪਰ ਵੱਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਫਲੈਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਢਾਡੀ ਸੁਰ 'ਚ ਸਾਥ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਲੈਸ਼ ਮੱਧਮ ਪੈਂਦੀ ਪੈਂਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੁੱਟੇ ਪੁੱਟੇ...ਡਿੱਗੇ ਢੱਠੇ
ਲੋਕ ਫੇ ਆਉਂਦੇ
ਮੁਨਸਿਫ ਦੁਆਰ।
ਉਹ ਗਿੜਗਿੜਾਉਂਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ
ਲਾਚਾਰ ਨਿਸ਼ਤੇ...ਹੱਥ ਪਸਾਰ।
ਲੋਟੂਆਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ...ਮੁਨਸਿਫ (?)
ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਦੁਰਕਾਰ॥

ਪਰਤੀ ਉਤਲੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਕੋਹੇ
ਓੜਕ ਲੋਕੀਂ, ਲੁੱਟੇ...ਖੋਹੇ
ਅਸਮਾਨਾਂ ਵੱਲ ਹੁੰਦੇ ਆਸਾਵਾਰ:
"ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਸਾਡਾ ਗੁਮਖਾਰ।

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਇਹਨਾਂ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮ-ਮੁਨਸਿਫ਼ਾਂ
ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨੇ ਸਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ।
ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਦੀ ਕੁਰਲਾਹਟ ਨੂੰ
ਜੋ ਪਹੁੰਚਾਵੇ ਸੱਚੇ ਦਰਬਾਰ।
ਕੋਈ ਤਾਂ ਹੋਵੇ
ਸਾਡਾ ਗੁਮਖਾਰ...॥"

ਅੰਧਕਾਰ ਸੀ ਅੰਧਕਾਰ
ਅੰਧਕਾਰ ਹੀ ਅੰਧਕਾਰ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

(ਸਟੇਜ ਤੇ ਮੁੜ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈਅੱਪ ਹਨੇਰਾ। ਪਿੱਠੜੂਮੀਂ ਚੋਂ ਹਨੇਰੀ ਝੱਖੜ ਤੇ ਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਬੱਦਲ ਗੜਕਣ ਤੇ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਇਕਦਮ ਸੰਨਾਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੜ ਇਹੀ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਉਭਰਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।)

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤੀਸਰੀ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਗੋਲਾਕਾਰ ਫਲੈਸ਼ ਸਟੇਜ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਉੱਤਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ:

ਤੀਸਰੀ ਫਲੈਸ਼: ਉਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਜੋਗੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿੱਚ ਦਿਸਦੇ ਇਕ ਅਧੱਕ ਬੰਦੇ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਬੰਨੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਮੱਥੇ ਰਗੜ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋਗੀ ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੋਗੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਢੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਆਈ ਸਾੜਸਤੀ ਦੀ ਕਸਰ ਵਰਗੇ ਗਰੁਹ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਰੁਹ ਟਾਲਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਮੱਗਰੀ ਪਤਨੀ ਹੱਥ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਤੋਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤ ਅਪਣੇ ਪੱਲੇ ਦੀ ਪੋਟਲੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੰਨੀ ਜੋਗੀ ਅੱਗੇ ਖੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੋਟਲੀ ਦੀ ਗੰਢ ਖੋਲ ਕੇ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਸਾਮੱਗਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਨੇ ਪੱਲੇ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰਾ ਬਿੱਚ ਕੇ ਘੁੰਡ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਉਸਦੇ ਘੁੰਡ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਤੇ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਘੁੰਡ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਘੁੰਡ ਕੱਢੀ ਰੱਖਣ ਤੇ ਬਜ਼ਿਦ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਭਿਖਿਆ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਕੌਥੂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੀ ਭਿਖਿਆ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਡਿਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਔਰਤ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਚੱਕਰ ਕੱਢ ਕੇ ਮੰਤਰ ਜਿਹੇ ਉਚਾਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਉਸਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਘੁੰਡ ਹਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਔਰਤ ਵੱਲ ਪਾੜ ਖਾਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਨਜ਼ਰਾਂ ਝੁਕਾਈ ਖੜੀ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਕਦੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪਲੋਸਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਉਸਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਲਟ ਸੰਵਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਠੋੜੀ ਫੜ ਕੇ ਉਤਾਂਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰੂ ਹਨਸਾਰੀ ਫਲੈਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਢਾਡੀ ਸੁਰ 'ਚ ਸਾਥ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਲੈਸ਼ ਮੱਧਮ ਪੈਂਦੀ ਪੈਂਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਝੇ ਦਿਲ...ਅਨਾਥੀਆਂ ਰੂਹਾਂ
ਫਿਰ ਧਰਤੀ ਦੇ...ਨਾਥਾਂ ਸਿੱਧਾਂ ਕੋਲੋਂ
ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਟੋਲਣ ਲੱਗਦੀਆਂ।
ਸਿੱਧੇ-ਸਾਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ
ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਦੱਸਦੇ ਗੁੜਲਦਾਰ।
ਪਰ-ਕਟੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੁਆਲੇ
ਰਾਹੂ ਕੇਤੂਆਂ ਦਾ
ਬੁਣਦੇ ਜਾਲ ਚੱਕਰਧਾਰ॥
ਲੁਟ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਲੁਟਕੇ
ਬੇਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਲਾਚਾਰ॥
"ਕੋਣ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹੇ ਪਾਵੇ,
ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜੋਗ ਸਿਖਾਵੇ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਜੋ ਦੱਸੇ, ਵੱਸ ਕਰਨਾ
ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਕਾਮ, ਹੰਕਾਰ।
ਦੁਰਕਾਰੇ ਰੂਹਾਂ-ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਬਣੇ ਜੋ ਠਾਹਰ॥
ਅੰਧਕਾਰ ਸੀ ਅੰਧਕਾਰ
ਅੰਧਕਾਰ ਹੀ ਅੰਧਕਾਰ॥

ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਗਰੀਬ ਹੋ ਗਏ ਨਿਛੇਏ,
ਮਹਿਲਾਂ, ਮੁਨਸਿਫਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਰ ਢੋਏ।
ਨਿਆਸਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਢਾਰਸ,
ਸਿੱਧ, ਗੋਰਖ ਨਾ ਜੋਗੀ ਕੋਇ।
ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਕਲਯੁਗ ਢੋਇਆ,
ਚੰਨ ਸੂਰਜ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਦੁਆਰ॥
ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸਦਾ ਗਮਖਾਰ,
ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਲਵੇ ਜੋ ਸਾਰ।
ਰੋ ਰੋ ਧਰਤੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ
ਅਸਮਾਨਾਂ ਵੱਲ ਬਾਂਹ ਪਸਾਰ॥

ਅੰਧਕਾਰ ਸੀ ਅੰਧਕਾਰ
ਅੰਧਕਾਰ ਹੀ ਅੰਧਕਾਰ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

(ਸਟੇਜ ਤੇ ਮੁੜ ਹਨੇਰਾ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈਅੱਪ ਹਨੇਰਾ। ਪਿੱਠੂਮੀਂ ਚੋਂ ਹਨੇਰੀ ਝੱਖੜ ਤੇ ਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਬੱਦਲ ਗੜਕਣ ਤੇ ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਇਕਦਮ ਸੰਨਾਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੜ ਇਹੀ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਉਭਰਨ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਤਿੱਖੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਸਟੇਜ ਤੇ ਉਤਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੋਲਾਈ ਵਿੱਚ ਫੈਲਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸਟੇਜ ਇਕਦਮ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਜਗਮਗਾ ਉਠਦੀ ਹੈ।) ਪਿੱਠੂਮੀਂ ਚੋਂ ਗੀਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ:

ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਦਾ ਉਜਾਲਾ
ਹਰ ਨੇਰੂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ।
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਓ
ਜਿਹਨੇ ਜਿਹਨੇ ਸੱਚ ਪਾਉਣਾ॥

ਸੂਹੇ ਸੁੱਚੇ ਸੱਚ ਵਾਲੀ
ਜੋਤ ਜਗੀ ਨਨਕਾਣੇ
ਜਿਸ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦੀ
ਸਭ ਨੇਰੂ ਮੁਕਾਣੇ।
ਆਪਾ ਬਾਲੁ ਬਾਲੁ ਜੀਹਨੇ
ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣਾ॥

ਸੀਨ - 2

ਪੰਡਿਤ ਸਤਿਆਪਾਲ ਅਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਮੰਜੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕੋਈ ਪੋਥੀ ਪੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਠੱਕ ਠੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਸਤਿਆਪਾਲ ਉੱਠ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੰਡਿਤ ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਵਾਹ! ਵਾਹ!! ਧੰਨ ਭਾਗ ਪੰਡਿਤ ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ ਜੀ। ਲੰਘ ਆਓ।
ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਹਰੀ ਓਮ! ਹਰੀ ਓਮ!! ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਸਭ ਕੁਸ਼ਲ ਮੰਗਲ ਤੇ ਹੈ?
ਸਤਿਆਪਾਲ: ਇਕਦਮ ਕੁਸ਼ਲ ਮੰਗਲ !! ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਕਿ੍ਰਪਾ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਾਓ?
ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਬੱਸ ਭਗਵਨ ਦੀ ਮਿਹਰ ਏ। (ਪੋਥੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ) ਕੀ ਪੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਓ?
ਸਤਿਆਪਾਲ: ਅੱਜ ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਤੇ ਭੀਲਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੜ੍ਹੇ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।
ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਹਰੇ ਰਾਮ! ਰਾਮ ਰਾਮ!! ਕਿਆ ਮੰਗਲਮਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਏ। ਇਕ ਸੇਵਕ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਨ!
ਸਤਿਆਪਾਲ: ਪਰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਇਹ ਪੜ੍ਹੇ ਕੇ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।
ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: (ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਭਲਾ ਉਹ ਕਿਉਂ ?

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਨੀਚੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਭੀਲਣੀ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ...ਪਰ
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਪਰ ਕੀ...?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰਿਆ ਏ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਹੀਲੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਪੈ ਸਕੇ। ਅੱਜ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਮੈਨੂੰ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਨਰ ਨਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਕਰੁਣਾਮਈ ਚੀਖੋ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਧਰਮ ਪੰਚਾਇਤ ਸਿੱਕਾ ਢਾਲ ਕੇ ਪਾਉਂਦੀ ਏ। ਕੇਹੀ ਵਿਡੰਬਨਾ ਏ, ਕਿ ਰਾਮ ਦੇ ਭਗਤ ਅੱਜ ਭੀਲਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਭਿੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਭੁੱਲਦੇ ਓ ਸਤਿਆਪਾਲ ਜੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਸ਼ੁੱਧ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਤੇ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਹੀ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏ। ਸੂਦਰ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਈਂ।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਇਹ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਵਰਨ ਆਸਰਮ ਵੀ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਹੀ ਘੜੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਕੋਈ ਜਨਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੂਦਰ ਤੇ ਕੋਈ ਜਨਮ ਕਰ ਕੇ ਪੰਡਿਤ। ਜਦ ਕੇ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇੱਕੋ ਨੂਰ ਤੋਂ ਜਨਮਦਾ ਏ...ਸਭ ਦੇ ਜਗਤ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਤਰੀਕਾ ਇਕੋ ਏ...ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਸਾਂ 'ਚ ਇਕੋ ਰੰਗ ਥੂੰਨ ਏ। ਫਿਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਮਣ ਕਹੀਏ ਤੇ ਕਿਸਨੂੰ ਸੂਦਰ?
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਪਰ ਇਹ ਜਨਮ ਤਾਂ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਦਾ ਫਲ ਏ ਨਾ। ਜੋ ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਸੌ ਸੌ ਪਾਏਗਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਕਾ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਈਂ।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਪੰਡਿਤ ਸੁਜਾਨ ਜੀ, ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ...ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਸੂਦਰ ਏ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਲੈਣ ਦੇਣਾ ਏ ਨਾ ਸੁਣਨਾ। ਤੇ ਬ੍ਰਾਮਣ ਜਨਮ ਲਈ ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਲੈਣ ਸੁਣਣ ਦੀ ਆਵੱਸ਼ਕਤਾ ਹੋਈ। ਸੋ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਜਨਮ 'ਚ ਸੂਦਰ ਏ ਉਹ ਅਗਲੇ 'ਚ ਵੀ ਸੂਦਰ ਤੇ ਇਸ ਜਨਮ ਦਾ ਬ੍ਰਾਮਣ ਅਗਲੇ 'ਚ ਵੀ ਬ੍ਰਾਮਣ!!
- (ਬਦਲ ਕੇ) ਖੈਰ...ਛੱਡੋ ਮੈਂ ਵੀ ਕੀ ਕਥਾ ਛੇੜ ਬੈਠਾ...ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਾਓ...ਸੱਚ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਵੇਰ ਹਰਦੁਆਰ ਪੁਰਵ ਤੇ ਗਏ ਸਾਓ! ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ ਪੁਰਵ ਏਸ ਵੇਰ?
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਕੁਝ ਨਾ ਪੁੱਛੋ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਏਸ ਵੇਰ ਤਾਂ ਪੁਰਵ ਬੜਾ ਬੇਸੁਆਦਾ ਰਿਹਾ....
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਬੇਸੁਆਦਾ....?? ਐਸਾ ਵੀ ਕੀ ਹੋਇਆ ਓਥੇ?
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਜਦ ਸਭ ਲੋਗ ਪਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਗ ਚੜਾਉਣ ਲਈ ਸੂਰਯ ਦੇਵ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਬੰਦਾ ਓਥੇ ਆ ਗਿਆ
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਅਜੀਬ ਬੰਦਾ ??
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਹਾਂ। ਉਹਨੇ ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ ਦਾ ਲੰਬਾ ਚੋਗਾ...ਲੱਕ ਦੁਆਲੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਪੇਟੀ...ਸਿਰ ਉਪਰ ਨੋਕਦਾਰ ਟੋਪੀ...ਮੱਥੇ ਤੇ ਕੇਸਰ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਫੇਰ..?

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਫੇਰ ਕੀ...ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੂਰਯ ਦੇਵ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੁੱਕ ਭਰ ਭਰ ਪਾਣੀ ਪੱਛੋਂ ਤਰਫ ਸੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ "ਭਲੇਮਾਣਸ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏਂ..." ਤਾਂ ਪਤੈ ਉਸ ਕੀ ਕਿਹਾ?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: (ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ) ਕੀ?
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ...ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਪਣੇ ਤਾਜ਼ਾ ਬੀਜੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ..ਤੇਰੇ ਸੁੱਟੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਹ ਬੁੱਕ ਦੋ ਸੌ ਮੀਲ ਦੂਰ ਤੇਰੇ ਖੇਤਾਂ ਤੀਕ ਕਿਵੇਂ ਪੁਜਣਗੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੁੱਟਿਆ ਪਾਣੀ ਅਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ..!!
- ਸਤਿਆਪਾਲ: (ਹੱਸਦਾ ਹੈ)
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਤੁਸੀਂ ਹੱਸ ਰਹੇ ਓ...ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਏਸ ਵੇਰ ਬੜੀ ਅਪਸ਼ਗਨੀ ਹੋਈ ਪੁਰਵ ਤੇ...।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: (ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ) ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਉਹ ਕੌਣ ਸੀ!!
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਕੌਣ ਸੀ...!! ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤੈ? ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਓ?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ...ਬਿਲਕੁਲ!! ਇਹ ਉਹੀ ਹੋ ਸਕਦੈ...ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਦਾ ਨਾਨਕ !!
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਹਾਂ..ਹਾਂ ਨਾਮ ਤਾਂ ਇਹੀ ਬਤਾਇਆ ਸੀ ਉਸਨੇ..."ਨਾਨਕ"। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਓ?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਜਦ ਉਸਦੇ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਨਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸਾਂ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਫੇਰ...!!
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਫੇਰ ਕੀ...ਜਦ ਨਾਨਾ ਜੀ ਹਾਲੇ ਚਾਉਕੀ ਲਾ ਕੇ ਕਾਰ ਹੀ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਣ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮੈਂ ਇਹ ਜਨੇਊ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਹਰੀ ਓ! ਹਰੀ ਓ!! ਜਨੇਊ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ...ਏਡਾ ਨਾਸਤਿਕ!!
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਸੁਣੋ ਤਾਂ ਸਹੀ...ਪਤੈ ਉਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਨੇਊ ਪਾਇਆ..?
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਕਿਉਂ ਭਲਾ..?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਉਸ ਕਿਹਾ ਇਹ ਚਾਰ ਕੌਡੀਆਂ ਮੁੱਲ ਦਾ ਧਾਗਾ ਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ..ਏਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣੈ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਫਿਰ ਐਸਾ ਜਨੇਊ ਪਾਈਏ ਜੋ ਧੁਰ ਨਾਲ ਜਾਵੇ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਜਨੇਊ ਹੋਇਆ..?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਉਹ ਜਨੇਊ ਦਇਆ ਦੀ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਕੱਤੇ ਹੋਏ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਸੂਤ ਨੂੰ ਜਤ ਦੀ ਗੰਢ ਲਾ ਕੇ ਸੱਤ ਦੀ ਵੱਟ ਚੜਾਨ ਨਾਲ ਬਣਦੈ..।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜਨੇਊ ਨਾ ਕਦੇ ਸੁਣਿਆਂ ਨਾ ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ...!!
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਬੱਸ ਏਹੀ ਤਾਂ ਦਲੀਲ ਹੈ ਉਸਦੀ..ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਦਾ ਜਨੇਊ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਤਾਣ ਧਾਰਮਿਕ ਦਿਸਣ ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਐ...ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਦਿਸਣਾ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਣਾ ਦੋ ਅਲੱਗ ਗੱਲਾਂ ਨੇ।

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ। ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਐਸੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਤੇ ਦਿਖਾਵੇ ਖਾਤਿਰ ਪਾਏ ਜਨੇਊ ਦਾ...ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਧੁਰ ਆਤਮਾਂ 'ਚ ਲਹਿ ਗਈ ਤੇ ਬੱਸ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੈਂ... (ਇਕਦਮ ਕਹਿੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: (ਉਤਸੁਕਤਾ ਭਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕੀ...?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਜਨੇਊ ਪਾਉਣਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਬੱਸ...।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: (ਦੋਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ) ਹਰੀ ਓਮ! ਹਰੀ ਓਮ!! ਇਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਓ। ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਓ ਤੁਸੀਂ...ਸਤਿਆਪਾਲ ਜੀ...ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਾਸਰ ਧੋਖਾ ਏ...ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਏਸ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦੈ ??
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ...ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਈਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਸਤਿਆਪਾਲ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਏ ਕਿ ਜੇ ਧਰਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਇਹ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਨੇਊ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਦੇ?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਇਹ ਗਲਤ ਏ। ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ...ਮੈਂ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸਲੀ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: (ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ) ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਅਸਲੀ ਜਨੇਊ ਵਿਖਾਲ ਸਕੋਂਗੇ..?? ਹਾਂ..ਹਾਂ!! ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕੋਲ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕੇਗਾ!!
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪਏ ਓ?
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਹਾਂਗਾ...ਬੱਸ ਫਰਕ ਏਨਾ ਏ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ। ਨਾਲੇ ਨਾਨਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਲਈ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਪੋ ਅਪਣੇ ਧਰਮ 'ਚ ਪੱਕੇ ਤੇ ਅਸਲੀ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਏ। ਤੇ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਹਾਂ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਮੁਖੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ...ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਡਿਤੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੀ।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦਾ ਏ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਰਾਵਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਈਂ। ਉਹ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਬੱਸ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਏ। ਉਹਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣਾ ਤੇ ਜਾਨਣਾ ਏ। ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਏ।
- ਸੁਜਾਨ ਦੇਵਾ: ਸਤਿਆਪਾਲ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਵੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ! ਸੋਚ ਲਵੋ !!
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਬਿਲਕੁਲ...ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਅਸਲ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜੇ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਤੇ ਭੇਖਾਂ ਪਾਖੰਡਾਂ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਨਾਲ ਜੋੜੇ। ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਅਸਲ ਨਾਲ ਚੁੜਨ ਤੇ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਡਰਾਵੇ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

(ਪੰਡਿਤ, ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੰਡਿਤ ਸਤਿਆਪਾਲ ਵਲ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪੰਡਿਤ ਸਤਿਆਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਫਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ)

ਪੰਡਿਤਾਣੀ: ਲਓ ਪੰਡਿਤ ਜੀ, ਜਲ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ। ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਉਂਦੇ ਹੀ ਬਹਿਸ 'ਚ ਪੈ ਗਏ।

ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: ਨਾ..ਨਾ...ਮੈਂ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਏਸ ਘਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਭਿੱਟਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਚੱਲਾਂਗਾ ਹੁਣ ਬੱਸ...(ਉਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ) ਹਰੀ ਓਮ! ਹਰੀ ਓਮ!!

ਸਤਿਆਪਾਲ: (ਉਚੀ ਉਚੀ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਕੇ)
ਸੁਣ ਵੇਖ ਲੋਕਾ ਏਹੋ ਵਿਡਾਣੁ
ਮਨ ਅੰਧਾ ਨਾਉ ਸੁਜਾਨ॥

ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ: (ਦੋਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਤੁਰਦਿਆਂ) ਰਾਮ! ਰਾਮ!! ਰਾਮ! ਰਾਮ!!

ਸਤਿਆਪਾਲ: (ਠਾਹਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ) ਚਲੇ ਜਾਓ... ਚਲੇ ਜਾਓ ਪੰਡਿਤ ਜੀ!! ਪਰ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਭੱਜੋਗੇ ਸੱਚ ਤੋਂ।

(ਜਾਂਦੇ ਪੰਡਿਤ ਸੁਜਾਨ ਦੇਵ ਮਗਰ ਜੋਸ਼ 'ਚ ਆ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਡਿਤ ਸਤਿਆਪਾਲ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਉਲਾਰ ਕੇ ਕੂਕਦਾ ਹੈ)

ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਹੱਥ ਮਾਲਾ ਬਾਨਾ
ਲੋਗਾਨ ਰਾਮ ਖਿਲੌਨਾ ਜਾਨਾ॥

(ਸਤਿਆਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੌੜ ਕੇ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।)

ਪੰਡਿਤਾਣੀ: ਹੋਸ਼ ਕਰੋ! ਹੋਸ਼!! ਇਹ ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਓ।

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਸਤਿਆਪਾਲ: (ਹੋਰ ਤੈਸ਼ ਵਿੱਚ) ਭਾਗਵਾਨੇ ਹੋਸ਼ ਤੇ ਹੁਣ ਆਇਆ ਏ। ਹੁਣ ਤੀਕ ਤਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ੀ 'ਚ ਹੀ ਸਾਂਤੂੰ ਬੂਹੇ ਨਾ ਢੋ... ਬੂਹੇ ਖੋਲ...ਮੈਨੂੰ ਗਲੀ ਗਲੀ ਕੁਕਣ ਦੇ ਇਸ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤੀ ਬਸਤੀ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੇ। ਉ਷ੇ ਮੇਰਿਓ ਲੋਕੋ...ਉਠੋ ਓਏ...ਦਿਨ ਚੜ ਆਇਆ ਏ। ਇਹ ਸੌਣ ਦਾ ਨਈਂ...ਜਾਗਣੇ ਦਾ ਵੇਲਾ ਏ। ਇਹਨਾਂ ਅੰਨੇ "ਸੁਜਾਨਾਂ" ਦੇ ਮਗਰ ਲੇਗ ਕੇ ਕਿਉਂ ਜਨਮ ਅਜਾਂਈ ਗੁਆਉਂਦੇ ਓ ਪਏ।
- ਪੰਡਿਤਾਣੀ: (ਉਸਦੀਆਂ ਉਲੱਚੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਦਿਆਂ) ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਜੋਸ਼ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਿਬਤ ਬਣ ਜਾਣਾ ਏ।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਭਾਗਵਾਨੇ ਤੂੰ ਘਬਰਾ ਨਾ... ਇਹ ਸਿਰਫ ਜੋਸ਼ ਨਈਂ ਇਹ ਸੱਚ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਵਾਲਾ ਜੋਸ਼ ਏ। ਇਹ ਸੱਚ ਦੀ ਜਾਗ ਏ। ਨਾਨਕ ਇਹੀ ਵੰਡਦਾ ਏ...ਤੇ ਨਾਨਕ ਵਾਂਗ ਇਸਨੂੰ ਗਲੀ ਗਲੀ...ਮੁਹਲੇ...ਪ੍ਰਾਂਤ ਪ੍ਰਾਂਤ...ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਵੰਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਏ। ਅੱਜ ਇਹੀ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਸੁੱਚ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਈਮਾਨ ਏ। ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਝੂਠਾ ਏ।
- ਪੰਡਿਤਾਣੀ: ...ਪਰ ਇਵੇਂ ਰੌਲੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ। ਨਾਲੇ ਪੰਡਿਤ ਸੁਜਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕਾਹਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਪਤਾ ਨਈਂ ਕੀ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇ।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਕੀ ਕਰੇਗਾ ? ਮੁਖੀਆਂ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੀ ਨਾ। ਮੈਂ ਹਰ ਥਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੇ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਘਬਰਾ।
- ਪੰਡਿਤਾਣੀ: ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਨਈਂ...ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਸੁਣਾ ਗਿਆ ਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਿਦੂ ਧਰਮ ਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ।
- ਸਤਿਆਪਾਲ: ਭਾਗਵਾਨੇ...ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਵਾਲੇ ਕੌਣ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਧਰਮ ਚੋਂ ਛੇਕਣ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਅਰਥ ਪਤਾ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ...ਤੇ ਜੇ ਧਰਮ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਅੰਦਰ ਵਸਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨੂਰ ਚੋਂ ਉਪਜੀ ਖਲਕਤ ਜਾਣ ਕੇ ਅਪਣੀ ਨਿੱਘੀ ਬੁੱਕਲ ਬਖਸ਼ਦਾ ਏ ...ਨਾ ਕੇ ਠੁਕਰਾਉਂਦਾ ਏ...ਧਰਮ ਜੋੜਦਾ ਏ ਤੋੜਦਾ ਨਹੀਂ। ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਇਸ ਅਰਥ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਤਲਬ ਨੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਇਸ ਜਗਾਹ..ਇਸ ਸਮੇਂ...ਇਸੇ ਪਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣਕੇ ਅਜਿਹੇ ਧਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਖੇਤੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

(ਪਤਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੰਡਿਤ ਸਤਿਆਪਾਲ ਦੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਸਤਿਆਪਾਲ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਇਕ ਅਲੋਕਿਕ ਵਜਦ ਵਿੱਚ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਠੜ੍ਹਮੀਂ ਚੋਂ ਸੰਖ ਪੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਸੰਖ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।)

(ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੇਡ ਆਉਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।) ਪਿਠੜ੍ਹਮੀਂ ਚੋਂ ਗੀਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ:

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਨਵੀਂ ਨਿੱਗਰ ਨਰੋਈ
ਚੱਲੀ ਰੀਤ ਨਿਰਾਲੀ
ਕੱਟ ਜ਼ਿਹਨੀ ਜੰਜ਼ੀਰਾਂ
ਦੇਵੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੇਣਾ ਵਾਲੀ।
ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ
ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣਾਉਣਾ॥

ਪੜ੍ਹੋ , ਲਿਖੋ ਤੇ ਵਿਚਾਰੋ
ਜ਼ਿਹਨੀ ਅੰਧਕਾਰ ਜਾਏ।
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨੇ, ਪੈਂਤੀ,
ਐਸੇ ਦੀਪ ਰੁਸ਼ਨਾਏ।
ਜਿਹਨਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਤੀਕ
ਜ਼ਿਹਨ ਜ਼ਿਹਨ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣਾ॥
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਓ....॥

ਵਸਾਇਆ ਦਿਲੀਂ ਸੱਚ ਜਿਹਨਾਂ
ਓਹੋ ਰਹੇ ਨਾ ਨਿਥਾਵੇਂ
ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੰਦੇ ਵੇਖੇ
ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ।
ਨਿਓਟੇ ਨ-ਧਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ
ਦਿਲ ਮਹਿਲੀਂ ਵਸਾਉਣਾ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸੀਨ - 3

ਸਟੇਜ ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਟਹਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟਹਿਲ ਰਿਹਾ ਸਿੱਖ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ਰਾ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਬਰ ਦਾ ਅਹਿਲਕਾਰ ਉਸ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: (ਸਿੱਖ ਨੂੰ) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਇਸੇ ਪਾਸੇ ਹੈ?

ਸਿੱਖ: ਜੀ ਹਾਂ। ਹੁਕਮ ਕਰੋ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਕੁਝ ਨਈਂ ਬੱਸ।

(ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਏ। ਸਿੱਖ ਚੋਬਦਾਰ ਬਾਂਹ ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।)

ਸਿੱਖ: ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਨਈਂ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਅੰਦਰ ਨਈਂ ਜਾ ਸਕਦੇ? ਉਹ ਕਿਉਂ ਬਈ?

ਸਿੱਖ: ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਵਿਚਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਮਿਲ ਨਈਂ ਸਕਦੇ... ਤੇਰਾ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਏ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਖਾਸ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ: ਪਰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਨਈਂ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਹੱਦ ਕਰਦਾ ਏਂਤੂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਅੰਦਰ ਆਏ ਨੇ। ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਸਿੱਖ: ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਏਥੇ ਆਏ ਜ਼ਰੂਰ ਨੇ ਪਰ ਹਾਲੇ ਉਹ ਏਸ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਨਈਂ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਨਈਂ... ?? ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਿੱਥੇ ਨੇ।

ਸਿੱਖ: ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ...।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ... ?? ਪਰ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਹਾਂ !!

ਸਿੱਖ: ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਏ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਵਾ ਰਹੇ ਓ?

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸਿੱਖ: ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮੰਗਤਾ। ਸਭ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ... "ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭ ਜਗ ਉਪਜਿਓ, ਕੌਣ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ।"

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਲੰਗਰ ਕਿੱਧਰ ਏ..?

ਸਿੱਖ: ਔਹ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲਾਨ ਵਿੱਚ....(ਸਟੇਜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ)

(ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਦਲਾਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਦਾ ਹਟਾ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਅੰਦਰ ਭਾਕਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਲੋਂ "ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਵੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਮੁੜ ਚੋਬਦਾਰ ਸਿੱਖ ਵੱਲ ਪਰਤਦਾ ਹੈ।)

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: (ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਤੱਖਲੇ ਨਾਲ) ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕੀਂ ਵੀ ਨੇ?

ਸਿੱਖ: ਲੰਗਰ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਏ... ਇਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਏ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਨਈਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਦਾ ਅਧਮਾਨ ਏ। ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਫ਼ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖੁਆ ਰਹੇ ਓ...?

ਸਿੱਖ: ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਚੁਕਿਆਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮੰਗਤਾ। ਸਭ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ... ਏਥੇ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਇਹੀ ਏ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਈਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਸਿੱਖ: ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ?

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਹਾਂ... ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਕੋਈ ਮੂੜਾ, ਮੇਜ਼, ਕੁਰਸੀ ਅਦਿ ਦਾ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਲੱਗ ਥਾਂ।

ਸਿੱਖ: (ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ) ਨਹੀਂ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਮ ਜਾਂ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਈਂ। ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਜਗਾਹ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠ ਕੇ ਛਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੇਖੀਂ ... ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਔਖੇ ਸਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ...

ਸਿੱਖ: ਔਖੇ ਕਿਸ ਗੱਲੋਂ, ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ?

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਹਰ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਅਧਮਾਨ ਕਰਦੇ ਓ।

ਸਿੱਖ: ਅਧਮਾਨ...??

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਹਾਂ... ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੁੱਜੀ ਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਖਾਸਕਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਚਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋ।

ਸਿੱਖ: ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕੋਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਉਸ ਪਰਮ ਉਚ ਤੀਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਏ ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਉਚ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਨਾ ਨੀਚਾ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਤਾਂ ਨਿਧਤਿਆਂ ਦੀ ਪਤ ਨੇ,

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਨਿਉਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ, ਤੇ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨੇ... ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਈਂ। ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਭ ਇਨਸਾਨੀ ਅਮਲ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੱਕੇ ਮਦੀਨੇ ਸਭ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਦੱਸੀ ਸੀ ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ... ??

ਸਿੱਖ: ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਣੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਿੰਦੂ ਸੱਚਾ ਏਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦਾਤਾ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ , "ਸ਼ੁੱਭ ਅਮਲਾਂ ਬਾਝੇ ਦੋਵੇਂ ਰੋਈ.."

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਕੀ ਮਤਲਬ?

ਸਿੱਖ: ਮਤਲਬ ਇਹ ਕੋਤਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੂ ਅਮਲਾਂ ਵਲੋਂ ਸੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਨਈਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੱਚਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਢੋਈ ਨਸੀਬ ਨਈਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ...ਤੇ ਤੇਰਾ ਮਤਲਬ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਈਂ?

ਸਿੱਖ: ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਅਪਣੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਏਕ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰਾਂ ਤੇ ਬਿਨਾ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਤੋਂ ਉਹ ਸਭ ਰਚਨਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਅਮਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਏ... ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਏਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰਾਂ ਤੇ ਬਿਨਾ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਤੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਏ।

(ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।)

ਸਿੱਖ: ਲਓ!! ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਆ ਗਏ ਨੇ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰਾਂ।

(ਸਿੱਖ ਚੋਬਦਾਰ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਮੁੜ ਉਭਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਸਲਾਹੁਦੀਨ, ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਸਲਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਕਬਰ, ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ।)

ਅਕਬਰ: ਸਲਾਹੁਦੀਨ, ਕਿਤਨਾ ਸਕੂਨ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ ਯਹਾਂ ਕੀ ਆਬੋਹ ਹਵਾ ਮੌਜੂਦਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਮੈਂ ਕਿਸੀ ਔਰਤ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹੋ ਗਯਾ ਹੈ।

(ਟਹਿਲਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਢੂਜੇ ਪਾਸਿਓ ਆ ਰਹੀ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।)

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਅਕਬਰ: ਸਲਾਹੁਦੀਨ, ਜੇ ਸਦਾਏਂ ਕੈਸੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈਂ?

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਸਾਹਿਬੇ ਆਲਮ ! ਸਿੱਖ ਇਸੀ ਤਰਾਹ ਸੇ ਭੁਦਾ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਕਰਤੇ ਹੈਂ...

ਅਕਬਰ: ਕੈਸੀ ਮੁਹੱਬਤ ਸੇ ਭਰੀ ਹੁਈ ਪੁਕਾਰੇਂ ਹੈ ਯੇ...ਏਸੀ ਮੁਹੱਬਤ ਸੇ ਜਿਸੇ ਪੁਕਾਰਾ ਜਾਯੇ...ਵੇਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹਾਸਲ ਹੋਗਾ। ਵਾਹ ! ਵਾਹ !! ਸੁੱਭਾਨ ਅੱਲਾ..."ਸਤਿਨਾਮ...ਵਹਿਗੁਰੂ"...ਸੁੱਭਾਨ ਅੱਲਾ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਗੁਸਤਾਖੀ ਮੁਆਫ, ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ ਪਰ ਇਨ ਲੋਗਾਂ ਨੇ ਆਪਕੇ ਸਾਥ ਅੱਛਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਆ।

ਅਕਬਰ: ਤੁਮ ਕਹਿਨਾ ਕਿਆ ਚਾਹਤੇ ਹੋ ਸਲਾਹੁਦੀਨ ? ਤਫਸੀਲ ਸੇ ਕਹੋ!

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਗੁਸਤਾਖੀ ਮੁਆਫ, ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ, ਜੇ ਹੀ ਕਿ ਇਨਕੇ ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ ਕੇ ਬੁਲੰਦ ਰੁਤਬੇ ਕੀ ਕੋਈ ਤਾਮੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਦੇਖੀਏ ਨਾ ਕੈਸੇ ਆਪਕੇ ਸਭ ਲੋਗਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਜ਼ਮੀਨ ਪੇ ਬਿਠਾ ਕਰ ਖਿਲਾਨੇ ਲਗੇ? ਅੱਤ ਫਿਰ?

ਅਕਬਰ: ਅੱਤ ਫਿਰ... !

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਗੁਸਤਾਖੀ ਮੁਆਫ ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ, ਅੱਤ ਫਿਰ ਯੇ ਸਭ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ...(ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦੇਨੇ ਕੀ ਇਨਕੀ ਗੁਸਤਾਖ ਜੁੱਰਾਤ ?

ਅਕਬਰ: (ਉਸਨੂੰ ਵਿੱਚੇ ਕੱਟਦਿਆਂ) ਮੱਤ ਭੂਲੋ...ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਅਗਰ ਹਮ ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ ਹੈਂ ਤੋਂ ਯੇਹ ਪੀਰ ਲੋਗ ਸਹਿਬੇ-ਦੋ-ਆਲਮ ਹੂਆ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਉਨਕਾ ਹੁਕਮ ਪਾਕ ਫੁਰਮਾਨ ਹੂਆ ਕਰਤਾ ਹੈ...ਜਿਸਕੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਏ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਆਪ ਬਜਾ ਫੁਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ ਲੇਕਿਨ ਇਨਕੇ ਆਪਕੇ ਲੀਏ ਕੋਈ ਖਾਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮਾਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਏ ਥੇ।

ਅਕਬਰ: ਸਲਾਹੁਦੀਨ ...ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਇਤਨੀ ਜੁੱਰਾਤ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਨੇ ਆਵਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲ ਬੈਠ ਸਕੇਅਾਜ਼ ਇਨ ਲੋਗਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕਰ ਖਾਤੇ ਸਮਾਜ ਮੁੜੇ ਏਕ ਅਜ਼ਬ ਸਕੂਨ ਸਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੂਆ ਹੈ। ਹਮ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਕੇ ਇਸ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸੇ ਬੇਹੱਦ ਮੁਤਾਸਿਰ ਹੂਏ ਹੈਂ।

(ਕੁਝ ਰੁਕ ਕੇ।)

ਅਕਬਰ: ਅੱਤ ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਯੇ ਰੋਟੀ ਜੋ ਮੁੜੇ ਆਜ ਯਹਾਂ ਪਰ ਨਸੀਬ ਹੁਈ ਹੈ ਇਸ ਰੋਟੀ ਕਾ ਲੁਤਫ ਇਕਦਮ ਅਲੱਗ ਸੇ ਹੈ। ਐਸਾ ਲਗਤਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਇਸੇ ਖਾਨੇ ਕੇ ਬਾਦ ਕੋਈ ਭੂਖ ਨਾ ਰਹੇਗੀ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਗੁਸਤਾਖੀ ਮੁਆਫ, ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ, ਰੋਟੀ ਕਾ ਕਾਮ ਹੀ ਜੋ ਠਹਿਰਾ ਭੂਖ ਮਿਟਾਨਾ...

ਅਕਬਰ: ...ਅਗਰ ਤੁਮਨੇ ਯੇ ਖਾਈ ਹੋਤੀ ਤੋ ਜਾਨਤੇ ਕਿ ਯੇ ਭੂਖ ਮਿਟਾਨੇ ਕੇ ਸਾਥ ਏਕ ਅਜ਼ਬ ਸਕੂਨ ਸੇ ਭੀ ਭਰ ਦੇਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਟੀ ਕੇ ਤੈਯਾਰ ਕਰਨੇ ਮੌਜੂਦ ਕੋਈ ਰਾਜ਼ ਕੀ ਬਾਤ ਛੁਪੀ ਹੈ...ਨਹੀਂ ਤੋ ਯੇ ਐਸਾ ਸਕੂਨ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ। ਜਾਨੇ ਯੇ ਲੋਗ ਇਸੇ ਕੈਸੇ ਤੈਯਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ?

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਸਾਹਿਬੇ ਆਲਮ ਇਸੇ ਪਕਾਨੇ ਵਾਲੇ ਅੱਤ ਇਸ ਲੰਗਰ ਕਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਸੁਨਾ ਹੈ ਹਰ ਸਾਸ ਖੁਦਾ ਤਾਲਾ ਕੋ ਯਾਦ ਫੁਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਅੱਤ ਸਭੀ ਕੋ ਖੁਦਾ ਕੇ ਏਕ ਜੈਸੇ ਬੰਦੇ ਸਮਝ ਕਰ ਪਯਾਰ ਸੇ ਖਿਲਾਤੇ ਹੈਂ।

ਅਕਬਰ: ਹਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕੀ ਯੇਹ ਹਦਾਇਤ ਬੇਹੱਦ ਪਸੰਦ ਆਈ। ਦੇਖੋ ਕੈਸੇ ਆਹਲਾ ਢੰਗ ਸੇ ਵੱਹ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਕੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਨੇ ਕਾ ਪੈਯਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਂ। ਨਾ ਕੋਈ ਉੱਚਾ ਹੈ ਨਾ ਨੀਚਾ...ਨਾ ਕੋਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾ ਭਿਖਮੰਗਾ। ਸਭੀ ਏਕ ਸਮਾਨ ਹੱਥ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਹੈਂ। ਸਭ ਏਕ ਸਮਾਨ।

(ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸੁਰ ਉਭਰਦੀ ਹੈ...ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਹਲਕੀ ਹਲਕੀ ਆਵਾਜ਼।)

"ਅੱਵਲ ਅੱਲੋ ਨੂਰ ਉਪਾਇਓ
ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ।
ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭ ਜਗ ਉਪਜਿਓ
ਕੌਣ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ॥"

(ਸਾਰੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਅਕਬਰ ਇਸਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਣਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।)

ਅਕਬਰ: ਵਾਹ ! ਸੁੱਭਾਨਅੱਲਾ !! ਖਲਕਤ ਕੇ ਏਕ ਸਾਮਾਨ ਹੋਨੇ ਕਾ ਇਸਸੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੈਯਾਮ ਨਾ ਹੋਗਾ... ਵਾਹ ! ਸੁੱਭਾਨਅੱਲਾ !!

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਸਾਹਿਬੇ ਆਲਮ ਸੁਨਨੇ ਮੇਂ ਆਯਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਸੇ ਹੀ ਯਹੀ ਉੱਚ ਨੀਚ ਮਿਟਾਨੇ ਮੇਂ ਲਗੇ ਹੈਂ। ਇਨਕੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਭੀ ਸੁਨਾ ਹੈ ਉੱਚੀ ਜਾਤੀ ਕੇ ਥੇ ਪਰ ਉਨਕੇ ਸਾਥੀ ਮਰਦਾਨਾ ਅੱਤ ਦੋਸਤ ਲਾਲੇ ਨੀਚੀ ਜਾਤੀਓ ਕੇ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ। ਉਨ ਹੋਨੇ ਤੋਂ ਸੁਨਾ ਹੈ ਅਪਨੇ ਸਮਯ ਏਕ ਅਮੀਰ ਕਾ ਭੋਜ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਲਾਲੇ ਕੇ ਯਹਾਂ ਖਾਨੇ ਕੋ ਤਰਜ਼ੀਹ ਦੀ ਥੀ। ਵੇਹ ਕਹਿਤੇ ਥੇ ਕਿ ਲਾਲੇ ਕਾ ਖਾਨਾ ਮਿਹਨਤ ਸੇ ਬਨਾ ਹੋਨੇ ਕੇ ਇਵਜ਼ ਦੂਧ ਕੀ ਤਰਹ ਪਾਕ-ਓ-ਸਾਫ਼ ਹੈ ਅੱਤ ਅਮੀਰ ਕਾ ਗਰੀਬੋਂ ਕੇ ਖੂੰ ਸੇ ਆਲੂਦਾ।

ਅਕਬਰ: ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਖਲਕਤ ਕਾ ਦੁਖ ਸਮਝਤੇ ਥੇ ਅੱਤ ਉਸ ਮੇਂ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਤੇ ਥੇ। ਤਭੀ ਤੋਂ ਉਨਹੋਂ ਸਭੀ ਬਰਾਬਰ ਕੇ ਬਾਬਾ-ਓ-ਪੀਰ ਮਾਨਤੇ ਹੈਂ। ਉਨ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਥਾ ਕਿ:

"ਨਾਨਕ ਪੀਰ...
ਹਿੰਦੂ ਕਾ ਗੁਰੂ, ਮੁਸਲਮ ਕਾ ਪੀਰ॥"

ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਏ ਹਿੰਦ ਬਾਬਰ ਉਨਸੇ ਬਹੁਤ ਮੁਤਾਸਿਰ ਹੁਏ ਥੇ। ਆਜ ਯਹਾਂ ਪੇ ਆ ਕੇ ਹਮਾਰੇ ਭੀ ਸਭੀ ਸੱਕ-ਓ-ਸੁਭਾ ਦੂਰ ਹੋਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੈਂ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਵੇਹ ਕੈਸੇ ਸਹਿਬੇ ਆਲਮ ?

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਅਕਬਰ: ਜੈਸਾ ਕਿ ਹਮ ਖਯਾਲ ਕਰਤੇ ਥੇ ਕਿ ਯਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਔਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋ ਅੱਛਾ ਨਹੀਂ ਤਸਲੀਮ ਕਿਧਾ ਜਾਤਾ। ਯੇਹ ਭੀ ਸੁਨਾ ਥਾ ਕਿ ਗੁਰੂਓਂ ਕੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਿੰਦੂਓਂ ਔਰ ਮੁਸਲਿਮਾਂ ਕੋ ਨੀਚਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਯਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਜ ਯੇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕਰ ਮੁਝੇ ਯਕੀਨ ਹੋ ਰਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ... ਜਿਨ ਪੇ ਅਮਲ ਕਰਕੇ ਯੇ ਲੋਗ ਐਸੇ ਮੁੱਕਦਸ ਕਾਮ ਇੰਜ਼ਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈਂ ਵੇਹ ਹਦਾਇਤੋਂ ਕਿਸੀ ਸੱਕ-ਓ-ਸੁਥਾ ਕੀ ਤਾਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਿਸ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੀ ਖਲਕਤ ਕੋ ਏਕ ਸਾ ਜਾਨਾ ਜਾਤਾ ਹੋ ਵੇਹ ਧਰਮ ਕਿਸੀ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਕੀ ਮੁਖਾਲਫ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

(ਕੁਝ ਅਟਕ ਕੇ)

ਅਕਬਰ: ਸਲਾਹੁਦੀਨ, ਇਸ ਲੰਗਰ ਕਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੌਨ ਕਰਤਾ ਹੈ?

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਸਾਹਿਬੇ ਆਲਮ ਇਸੇ ਕੋਈ ਏਕ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਤਾ। ਇਸੇ ਸਭੀ ਸਿੱਖ ਮਿਲ ਕਰ ਚਲਾਤੇ ਹੈਂ। ਸਭੀ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਕਮਾਈ ਸੇ ਇਸ ਮੌਜੂਦੇ ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਡਾਲਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅੱਤੇ ਯੇਹ ਚਲਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰਹ ਸਭੀ ਕੇ ਲੀਏ।

ਅਕਬਰ: ਹਸਾਰੀ ਬੁਆਹਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਯੇ ਲੰਗਰ ਇਸੀ ਤਰਹ ਚਲਤਾ ਰਹੇ ਅੱਤੇ ਸਾਰੀ ਖਲਕਤ ਕੋ ਮੁੱਖ ਬਾਣੀ ਬਾਣੀ ਰਹੇ। ਬੁਦਾ ਕੇ ਬੰਦੋਂ ਕੋ ਏਕ ਹੋਨੇ ਅੱਤੇ ਏਕ ਰਹਿਨੇ ਕਾ ਇਸ ਸੇ ਬਿਹਤਰ ਪੈਗਾਮ ਕਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਆਪ ਬਜਾ ਫੁਰਮਾਤੇ ਹੈਂ ਸਾਹਿਬੇ ਆਲਮ।

ਅਕਬਰ: ਹਮ ...ਇਸ ਲੰਗਰ ਕੇ ਨਾਮ ਏਕ ਜਾਗੀਰ ਲਗਾਨਾ ਚਾਹੇਂਗੇ।

(ਚੋਬਦਾਰ ਸਿੱਖ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਅਕਬਰ ਤੇ ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਸਿੱਖ: (ਅਕਬਰ ਪਾਸ ਆ ਕੇ) ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾ ਲਈ ਅੰਦਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਬਰ: (ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਨੂੰ) ਤੋ ਚਲੋ ਸਲਾਹੁਦੀਨ।

ਸਲਾਹੁਦੀਨ: ਜੋ ਹੁਕਮ...ਚਲੀਏ ਸਾਹਿਬੇ ਆਲਮ...।

ਅਕਬਰ: (ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ) ਸਾਹਿਬੇ ਦੋ ਆਲਮ ਕੇ ਪਾਸ।

(ਅਕਬਰ ਸਲਾਹੁਦੀਨ ਤੇ ਅਹਿਲਕਾਰ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਥਾਣੀਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।) ਪਿੱਠੁਮੀ ਚੋਂ ਗੀਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ:

ਲੰਗਰ ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰਾਂ ਦਾ

ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਸਰਬ ਉੱਚਾ

ਜਿਹਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਦਿਲੋਂ ਜਾਵੇ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਭੇਦ ਭਾਵ ਨੀਚਾ ਉੱਚਾ।
ਰਾਜੇ ਰੰਕ ਨੇ ਜਿੱਥੇ
ਬਹਿਕੇ ਇੱਕੋਮਿੱਕੇ ਹੋਣਾ॥

ਸੋਨ ਸੱਚ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ
ਹਰਿਮੰਦਰ ਮਹਾਨ
ਦੱਸੇ ਕਿੰਝ ਜੱਗ ਰਹਿਣਾ
ਬਣ ਕੰਵਲ ਸਮਾਨ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੱਦਾਂ
ਸੱਚ ਛਿਲਮਿਲਾਉਣਾ॥

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੱਸੇ,
ਕਿੰਝ ਕਰਨਾ 'ਸਨਾਨ।
ਜਿਸ ਨਾਲ ਧੋਤੇ ਜਾਣ,
ਲੋਭ ਪਾਪ ਅਭਿਮਾਨ।
ਸੱਚ- ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੱਦਾਂ,
ਤਨ-ਮਨ ਨੂੰ ਨੁਹਾਉਣਾ।
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਓ....॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸੀਨ - 4

ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦਾ ਡੇਰਾ। ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਫ਼ਕੀਰ ਦਰਾਂ ਲਾਗਲੇ ਇਕ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਤਾ ਉਮਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਡੇਰੇ ਦੇ ਏਧਰ ਓਧਰ ਤੁਰ ਫਿਰ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਬੰਦਾ: (ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ) ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਡੇਰਾ ਏਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਾ ਪਰਿੰਦਾ। ਔਹ ਕੋਈ ਫ਼ਕੀਰ ਬੈਠਾ ਏ ... ਚਲੋ ਇਸਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।

(ਫ਼ਕੀਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ)

ਬੰਦਾ: ਮੈਂ ਕਿਹਾ... ਭਰਾਵਾ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦਾ ਡੇਰਾ ਏਹੀ ਏ ਭਲਾ?

ਫ਼ਕੀਰ: ਹਾਂ ਇਹੀ ਏ। ਕੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸੀ?

ਬੰਦਾ: ਕੰਮ ਕੀ ਹੋਣਾ ਏ। ਮੈਂ ਤੇ ਬੱਸ ਉਵੇਂ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸਾਂ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਤੂੰ ਮਿਲਿਆ ਏਂ ਸਾਈਂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ?

ਬੰਦਾ: ਹਾਂ... ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਸਾਂਈਂ ਜੀ ਨੂੰ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ... ??

ਬੰਦਾ: ਆਹੋ... ਜਿੱਦਣ ਉਹਨਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਏਂ?

ਬੰਦਾ: ਨਾ ਭਰਾਵਾ... ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ ਕਿਤੇ ਸੌਖਾ ਪਿਆ ਏ। ਸਿੱਖੀ ਕਮਾਉਣੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਡਾਢੀ ਔਖੀ ਏ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਡਾਢੀ ਔਖੀ ਕਾਸਨੂੰ ਭਲਾ?

ਬੰਦਾ: ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਹੈ ਵੇਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੀੜ੍ਹੀਦਾਰ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਏ ਕਿ ਜੀਂਦਿਆਂ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ। ਗ੍ਰਹਿਸਤ 'ਚ ਜੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ। ਤੂੰ ਆਪੇ ਦੱਸ ਅਸੀਂ ਠਹਿਰੇ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰੀ... ਅੱਜ ਏਥੇ ਕੋਲ ਉਥੇ ਤੇ ਪਰਸੋਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ। ਵਿਹਲ ਈ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦਾ ਏ ਧਰਮ ਕਰਮ ਲਈ। ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਈ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਏ ਭਰਾਵਾ।

ਫ਼ਕੀਰ: (ਹੱਸ ਕੇ) ਪਰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਬੰਦਿਆ ਜਿਸ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਏ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬਣਦਾ ਏ... ਕਿ ਨਈਂ?

ਬੰਦਾ: ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਠੀਕ ਏ ਭਰਾਵਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਪੂਹ ਜਿਹੀ ਤਾਂ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਖਾਸ ਕਰ ਜਿੱਦਣ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣਿਆ ਏ। ਸਹੁੰ ਰੱਬ ਦੀ ਕਈ ਵੇਰ ਤਾਂ ਬੜਾ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ ਏ ਉਸਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਨੂੰ... ਅੱਛਾ ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਜਦ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਗੇੜਾ ਵੱਜਾ ਤਾਂ...

ਫ਼ਕੀਰ: (ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ) ਤਾਂ ਕੀ?

ਬੰਦਾ: ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗਣੀ ਏ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਪਤਾ ਨਈਂ ਮੇਲੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ।

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਬੰਦਾ: (ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਕੀ ਮਤਲਬ ?

ਫ਼ਕੀਰ: ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਏ?

ਬੰਦਾ: ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਏ? ਇਹ ਕੀ ਕਹਿਨਾ ਏਂ ਪਿਆ!! ਉਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਏ? ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਲੱਗੀ ਏ।

ਫ਼ਕੀਰ: (ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ) ਨਈਂ ਓਏ ਭਲਿਆ...ਤੂੰ ਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਭੌਂਦਾ ਏਂ ਪਿਆ। ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਹੁਰੀਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣ ਗਏ ਨੇ ਸਾਹੀ ਮਹਿਲਾਂ ਕੰਨੀ।

ਬੰਦਾ: (ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਪਰ ਗੱਲ ਵੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਵੇਗੀ? ਕੋਈ ਵਜ਼ਾਅ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਣੀ ਏ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਖੁਸਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦਿੱਤੀ ਏ। ਤੇ ਉਸਦੀ ਬਗਾਵਤ ਸਫ਼ਲ ਹੋਣ ਦੀ ਦੁਆ ਵੀ ਕੀਤੀ ਏ।

ਬੰਦਾ: ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਗੱਦੀਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀ ਤੇ ਮੰਗਤਾ ਕੀ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿੱਨੈ। ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਮਝਦੈ ਕਿ ਇਹ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਖੁਸਰੇ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਹੱਲਾਂਕੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਏ। ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ...ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲਈ ਕਿਸੇ ਬਾਗੀ ਦਾ ਮੱਦਦਗਾਰ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੈ।

ਬੰਦਾ: ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਕੀ ਕੀ ਕਹਿਰ ਕਮਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਭਲਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਜਿਹਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ...ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਸੋਭਦਾ ਏ ਭਲਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਏ। ਉਹਦਾ ਇਹਨਾਂ ਬਗਾਵਤਾਂ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਲੈਣ ਦੇਣ...।

ਫ਼ਕੀਰ: ਠੀਕ ਕਹਿੱਨੈ ਭਲਿਆ...ਪਰ ਡਾਢੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੀ ਕਰੇ? 'ਕੌਣ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਖੇ ਇਉਂ ਨਈਂ ਇੰਝ ਕਰ'?

ਬੰਦਾ: ਪਰ ਸਾਈਂ ਜੀ ਤਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ...ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਏ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਦਰਬਾਰੇ ਵੀ ਸਾਈਂ ਜੀ ਦੀ ਬੜੀ ਪੁੱਛ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਏ ਸਾਈਂ ਜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਲੈਣਗੇ।

ਫ਼ਕੀਰ: ਸਾਈਂ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਏਹੀ ਖਿਆਲ ਏ। ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਗਏ ਨੇ ਅੱਜ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ। (ਅਟਕ ਕੇ) ਹੁਣ ਤੀਕ ਤੇ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਈਂ?

ਬੰਦਾ: ਅੱਹ ਦੂਰ ਵੇਖ ਖਾਂ ਕੋਣ ਆ ਰਿਹਾ ਏ...ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਈਂ ਜੀ ਦਾ ਈ ਝਾਊਲਾ ਪੈਂਦਾ ਏ।

ਫ਼ਕੀਰ: (ਗੁਰ ਨਾਲ ਦੂਰ ਵੇਖਦਾ ਏ) ਹਾਂ ਓਹੀ ਨੇ...।

(ਪਤਲੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੱਧਰੇ ਕੱਦ ਦਰਵੇਸ਼ ਬੰਦਾ ਸਟੇਜ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਭਰ ਲੰਬੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕਰੜ ਬਰੜ ਉਸਦੇ 60ਵਿਆਂ ਲਾਗੇ ਚਾਗੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੱਦਰ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਕੁੜਤਾ। ਚਿੱਟੇ ਖੱਦਰ ਦਾ ਚਾਦਰਾ। ਸਿਰ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਖੱਦਰ ਦੀ ਪਗੜੀ। ਗਲ ਵਿੱਚ ਮੋਟੇ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ। ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਮਾਲਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਬੜਾ ਨਿਚਾਲ ਤੇ ਨਿਰਾਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦਾ ਉਹ ਲੜਖੜਾ ਜਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਹ ਕੰਢਲੇ ਇਕ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਢਹਿ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦਿਆਂ ਦੂਰੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਫ਼ਕੀਰ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਆਇਆ ਬੰਦਾ ਦੌੜ ਲੇ ਉਸ ਪਾਸ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।)

ਫ਼ਕੀਰ: ਸਾਈਂ ਜੀ! ਸਾਈਂ ਜੀ!!

(ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਨਜ਼ਰਾਂ ਥੱਲੇ ਗੱਡ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਰ ਜਿਵੇਂ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਹਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।)

ਫ਼ਕੀਰ: ਸਾਈਂ ਜੀ! ਸਾਈਂ ਜੀ!! ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਨਈਂ। ਕੁਝ ਤੇ ਬੋਲੋ ਸਾਈਂ ਜੀ। ਇਥੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ....ਅਪਣੇ ਡੇਰੇ ਚੱਲੋ ਸਾਈਂ ਜੀ! ਸਾਈਂ ਜੀ!!

(ਸਾਈਂ ਜੀ ਐਨ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਉਪਰ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੱਥ 'ਚ ਫੜੀ ਮਾਲਾ ਹਵਾ 'ਚ ਝੂਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੋਜਵਾਨ ਫ਼ਕੀਰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨਾ ਨੂੰ ਆਇਆ ਬੰਦਾ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)

ਸਾਈਂਜੀ: ਰਹਿਮ! ਖੁਦਾਇਆ ਰਹਿਮ!! ਅਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰ...ਯਾ ਖੁਦਾ ਰਹਿਮ!!!

(ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਈਂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਦੋਹੇਂ ਹੱਥ ਮੁੱਠੀਆਂ ਮੀਚ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਛੁਹਾਏ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਆਪ ਵੀ ਉਪਰ ਵੱਲ ਤੱਕਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣੀ ਚਿਲਾਏ ਹਨ।)

ਸਾਈਂਜੀ: ਰਹਿਮ! ਰਹਿਮ!! ਯਾ ਖੁਦਾਇਆ ਰਹਿਮ!!!

ਫ਼ਕੀਰ: ਸਾਈਂ ਜੀ! ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ ਏ?

ਬੰਦਾ: ਕੁਝ ਤੇ ਦੱਸੋ?

ਫ਼ਕੀਰ: ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਗਏ ਸੀ...ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ...??

ਸਾਈਂਜੀ: ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ....ਕਹਿਰ! ...ਜਹਿਰ! !....ਕਹਿਰ!!! ਯਾ ਖੁਦਾਇਆ ਰਹਿਮ ਕਰ!!

(ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਈਂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਦੋਹੇਂ ਹੱਥ ਮੁੱਠੀਆਂ ਮੀਚ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਛੁਹਾਏ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।)

ਸਾਈਂਜੀ: ਰਹਿਮ! ਰਹਿਮ!! ਯਾ ਖੁਦਾਇਆ ਰਹਿਮ!!!

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਬੰਦਾ: ਪਰ...ਸਾਈਂ ਜੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ ਏ? ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੱਸੋ? ਅਸਾਥੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਵੇਖੀ ਨਈਂ ਜਾਂਦੀ...ਤਪਦੇ ਜੇਠ ਦੀ ਇਸ ਤਿੱਖੜ ਦੁਪਹਿਰੇ ਤੁਸੀਂ..?

ਸਾਈਂਜੀ: (ਬੰਦੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਰਤਾ ਕੁ ਮੁਸਕਰਾਏ ਹਨ) ਇਹ ਤਪਸ਼ ਕੀ ਏ। ਤਪਸ਼ ਤੇ ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਏ...ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਣੀ ਏ ਤਪਸ਼...?? ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓ ਤਾਪ...ਤਾਂ ਜਾਓ ਲਾਹੌਰ..!! ਜਿੱਥੇ ਅੱਜ ਰਾਵੀ ਕੰਢੇ ਅੰਗੀਠਾ ਬਲਦਾ ਏ ਪਿਆ। ਭਖਦੀ ਪਈ ਏ ਉੱਪਰ ਤੱਤੀ ਤਵੀ।

ਫਕੀਰ: ਸਾਈਂ ਜੀ !! ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਓ..? ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਈਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਤਪਸ਼...ਤੱਤੀ ਤਵੀ..ਰਾਵੀ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਸਾਓ?

ਸਾਈਂਜੀ: ਹਾਂ...ਮੈਂ ਓਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕੌਣ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਏ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ। ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਕੋਣ ਲੋਕੇਏਗਾ। ਹਵਾ ਨੂੰ ਕੋਣ ਡੱਕੇਗਾ। ਹੈ ਕੋਈ ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਡੋਲੁ ਸਕੇ। ...ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਤੇ ਅੱਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ ਏ...ਅਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿੱਚ...। ਭਖਦੀ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰੀ। ਇੱਕ ਦਰਬਾਨ ਲੋਹ ਹੇਠਾਂ ਬਾਲਣ ਤਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਦੂਜਾ ਤੱਤੀ ਰੇਤੇ ਦਾ ਚੌਰ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਝੁਲਾ ਰਿਹਾ ਏ।

ਫਕੀਰ: (ਚੀਖ ਕੇ)ਸਾਈਂ ਜੀ!!

ਬੰਦਾ: ਏਡਾ ਜੁਲਮ !! ਏਡਾ ਕਹਿਰ !!

ਸਾਈਂਜੀ: ਹਾਂ..ਖੁਦਾ ਦੇ ਬੰਦਿਓ !! ਅੱਜ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਹਿਰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਏ। ਇਨਬਿਨ ਕਿਆਮਤ ਲੱਖੀ ਏ ਅੱਜ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ। ਰਾਵੀ ਕੰਢੇ ਅੰਗੀਠਾ ਬਲਦਾ ਏ ਪਿਆ। ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕਹਿਰ ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਮੇਰੀਆਂ ਭੁਬਾਂ ਨਿੱਕਲ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ,
"ਯਾ ਵਲੀ ਨਦੀਮਾਂ...ਹੁਕਮ ਕਰੋਂ ਤਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਵਜਾ ਦਿਆਂ...ਜਲੋ ਬਲ ਕਰ ਦਿਆਂ...ਬਲੋ ਜਲ ਕਰ ਦਿਆਂ।"
ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਸ਼ਾਤੀਂ ਦੇ ਮੁਜਸਮੇਂ ਨੇ ਠੰਢੀ ਫੁਹਾਰ ਵਰਗੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹਾ,
"ਸਾਈ ਮੀਆਂ ਮੀਰ...ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੱਚ ਤੇ ਸਬਰ ਸੁਕਰ ਦਾ ਵੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਏ। ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜੋ ਭਾਵੇ ਉਹੀਓ ਸੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਏ...ਉਹਦੀ ਰਜ਼ਾ ਸੈਨੂੰ ਮਿੱਠੀ ਏ...ਤੂੰ ਦਿਲ ਨਾ ਛੁਲਾ...ਸਾਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਦੇ।"
ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਬੜਾਂ ਉਪਰ ਲੋਹੇ ਦੀ ਤਵੀ ਦਗਦੀ ਸੀ ਪਈ...ਤਵੀ ਤੇ ਵਿੱਛੀ ਰੇਤ ਦਾ ਕਣ ਕਣ ਚਿੰਗਾਰੀਆਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਨ ਕਿ ਸਹਿਜ ਸਮਾਏ ਹੋਏ...ਸਹਿਜ ਸਹਿਜ ਉਚਾਰਦੇ, "ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ, ਹਰ ਨਾਮ ਪਦਾਰਥ ਨਾਨਕ ਮਾਂਗੋ।"

ਬੰਦਾ: ਫੇਰ ਸਾਈਂ ਜੀ ? ਕੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਹਨਾਂ??

ਸਾਈਂਜੀ: ਭੋਲਿਓ !! ਸੱਚ ਕਦੇ ਕਤਲ ਨਈਂ ਹੁਦਾ। ਨਾ ਸੜਦਾ ਏ ਨਾ ਮਰਦਾ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਬੜਾਂ ਚੋ-

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਉਹ ਚਿੰਗਾੜੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਜਲਾ ਕੇ ਰਾਖ ਕਰਨਾ ਏ। ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਭੁੜਕਦੀ ਰੇਤ ਦੀ ਤਿੜ ਤਿੜ ਚੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਜ਼ਲਜ਼ਲੇ ਦੀ ਧਮਕ ਸੁਣ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਵਾਂ ਜਿਸਨੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ, ਕੂੜ ਕੁਸੱਤ ਤੇ ਪਾਪ ਦੀਆਂ ਸਭ ਮਹਿਲ ਅਟਾਰੀਆਂ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰ ਸੁੱਟਣੀਆਂ ਨੇ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ.....ਮੱਤ ਸਮਝ ਕਿ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਅਪਣੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ...।

(ਅਪਣੀ ਦਾੜੀ ਨੂੰ ਰੱਖਾਂ ਚੋਂ ਲੰਘਾ ਕੇ)

ਅੱਜ ਇਸ ਫ਼ਕੀਰ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦੇ ਬੋਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖਿੰ ਕਿ ਤੂੰ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਸਰਵਨਾਸ਼ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਯਾਂ ਖੁਦਾਇਆ ਰਹਿਮ ਕਰ ! ਰਹਿਮ ਰਹਿਮ !!

(ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਨੀਡ ਲਾ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਰੱਖ ਫਰਿਆਦੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਉਪਰ ਉੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਫ਼ਕੀਰ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਬੰਦਾ ਵੀ ਸਾਈਂ ਜੀ ਵਾਂਗ ਉਤਾਂਹ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਨਾਂਲੀ ਹੌਲੀ ਫੇਡ ਆਉਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲ ਉਭਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੋਈ ਕੁਝ ਵੀ ਸਿਤਮ ਢਾਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ
ਕਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਜੋ ਮਨ ਆਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਅਗਰ ਲਟਕਾ ਸਲੀਬ ਉਤੇ, ਕੋਈ ਮਾਰੇ ਇਨੂੰ ਪੱਥਰ
ਜੋ ਕੋਹਿਆ ਏਦਾਂ ਵੀ ਜਾਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਇਹ ਮਾਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ ਇਹ ਸਾੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੜਦਾ
ਹਰੀਨਾਖਸ਼ ਕੁਈ ਆਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਸੜੇ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਉਤੇ ਕਟਾਏ ਸੀਸ ਵੀ ਬੇਸ਼ੱਕ
ਉਬਾਲੇ ਦੇਗ ਵਿਚ ਖਾਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੱਚੇ ਮਕਾਨ ਅੰਦਰ
ਇਕੱਲਾ ਵੀ ਜੇ ਘਿਰ ਜਾਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਇਹ ਕੌੜਾ ਹੈ ਕਹੇ ਦੁਨੀਆਂ ਇਹ ਭਾਉਂਦਾ ਨਈਂ ਜਮਾਨੇ ਨੂੰ
ਜੇ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਠੁਕਰਾਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਜੇ ਆ ਜਾਏ ਕੋਈ ਪਰਲੋ ਕਰੇ ਮਿਸਮਾਰ ਕੁੱਲ ਆਲਮ
ਅਗਰ ਏਦਾਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹ ਸੀ ਰਹੇਗਾ ਅੰਤ ਮਗਰੋਂ ਵੀ
ਇਹ ਸਭ ਜੱਗ ਪ੍ਰੀਤ ਕਬਰਾਏ , ਮਰੇਗਾ ਸੱਚ ਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ॥

ਪਿੱਠੂਮੀ ਚੋਂ ਗੀਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ:

ਜਿਹਨਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਸੱਚ ਪਾਇਆ,
ਉਹਨਾਂ ਹਰ ਭੈਅ ਗਵਾਇਆ।
ਡਿੱਗੇ,ਡੋਲੇ ਨਾ ਉਹ ਟੁੱਟੇ
ਕੇਹਾ ਝੱਖੜ ਵੀ ਆਇਆ।
ਭਖਦੀਆਂ ਲੋਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਹੁਣ,
ਉਹਨਾਂ ਬੈਠ ਮੁਸਕਾਉਣਾ।
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਓ...॥

ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ
ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਿਆਰੇ
ਜਿਹਨਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿਵੇਂ
ਕੂੜ ਸੱਚ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰੇ
ਧੁਰੋਂ ਧੁਰ ਤੀਕ ਕਿਵੇਂ
ਸੱਚ ਸਾਥ ਨੂੰ ਪੁਗਾਉਣਾ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸੀਨ - 5

ਕਿਸੇ ਪਿੱਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀ ਦਾ ਦਿੜਾ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਚਿਮਟਾ। ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗਲ ਵਿੱਚ ਸਾਫੇ ਨਾਲ ਬੰਨੀ ਢੋਲਕੀ। ਢੋਲਕੀ ਤੇ ਚਿਮਟੇ ਵਾਲਾ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਡ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਕੁਝ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਨੌਜਵਾਨ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਆਇਆ। ਨੌਜਵਾਨ ਸਦ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ ਚਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸਤਿਨਾਮ ਵਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਵਰਤਇਆ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ॥

ਵਲੀ ਕੰਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹਉਂ ਹਾਰੀ
ਭੱਠੀ ਕੌਂਡਿਆਂ ਵਾਲੀ ਠਾਰੀ।
ਠੱਗ ਨੂੰ ਸੱਜਣ ਬਣਾਇਆ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ॥

ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੱਚ ਜੋਗ
ਭਾਗੋਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੱਚ ਭੋਗ।
ਲਾਲੋਆਂ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾਇਆ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ॥

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ।
ਜਿਨ ਸੱਚੇ ਹੁਕਮ ਕਮਾਏ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸਵੇਰਾ
ਮੁਕ ਗਿਆ ਅਗਿਆਨੀ ਨੇਰਾ...
ਪੈਂਤੀ ਦੀਪ ਜਗਾਏ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ।
ਜਿਨ ਉਚ ਨੀਚ ਮਿਟਾਇਆ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ॥

ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨਰੋਈ
ਘਿਓ ਮੈਦੇ ਦੀ ਨਿੱਤ ਰਸੋਈ।
ਜਿਨ ਰਾਜਾ ਰੰਕ ਰਜਾਇਆ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ॥

ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ।
ਜਿਹਨਾਂ ਸੱਚਾ ਤਾਲ ਖਦਾਇਆ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ॥

ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਦੇ ਕੋਹੜ ਨੂੰ ਕੱਟਕੇ
ਸੱਚ 'ਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰਨਾ ਦੱਸਕੇ।
ਕਾਗੋਂ ਹੰਸ ਬਣਾਇਆ...
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ॥

ਸਤਿਨਾਮ, ਸਤਿਨਾਮ, ਸਤਿਨਾਮ ਜੀ
ਸਤਿਨਾਮ, ਸਤਿਨਾਮ, ਸਤਿਨਾਮ ਜੀ।
ਵਹਿਗੁਰੂ, ਵਹਿਗੁਰੂ, ਵਹਿਗੁਰੂ ਜੀ
ਵਹਿਗੁਰੂ, ਵਹਿਗੁਰੂ, ਵਹਿਗੁਰੂ ਜੀ॥

(ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੇਡ ਆਉਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੱਠੂਸੀ ਚੋਂ ਗੀਤ ਉਬਰਦਾ ਹੈ:

ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਕੀਤੇ,
ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖੋਂ ਮੀਰ-ਪੀਰ।
ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ,
ਯੋਧੇ ਬਲੀ ਬਲਬੀਰ।

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਦੱਸਿਆ ਰਾਜ ਹਾਥੀ ਸਿਰ
ਕੁੰਡਾ ਧਰਮ ਦਾ ਲਾਉਣਾ॥
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਉ...॥

ਬਲਬੀਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈ,
ਜਾਚ, ਗੁਰੂ ਹਰ ਰਾਏ।
ਤਲਵਾਰ ਫੜ ਘੋੜੇ ਚੜ੍ਹ,
ਦਿਲ ਦਇਆ ਨਾ ਗੁਆਏ।
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਹਰ ਛੁੱਲ,
ਕਿਵੇਂ ਰੂਹ 'ਚ ਖਿੜਾਉਣਾ॥
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਉ...॥

ਗੁਰੂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿਖਾਏ,
ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਲੈਣੇ।
"ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ" ਦੇ, ਕੀ
ਅਸਲੀ ਨੇ ਮੈਅਨੇ।
ਦਿਲ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਕਿੱਦਾਂ
ਪੂਰੇ ਜੱਗ ਨੂੰ ਸਮਾਉਣਾ॥
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਉ...॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸੀਨ - 6

ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼। ਇੱਕ ਔਰਤ ਮੰਜ਼ੀ ਤੇ ਲੇਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਠੱਕ ਠੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਅੱਬੜਵਾਹੇ ਮੰਜ਼ੀ ਤੇ ਉਠ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਮੁੜ ਠੱਕ ਠੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਔਰਤ: ਕੌਣ ਏ...??

ਆਵਾਜ਼: ਭਲੀਏ, ਮੈਂ ਈ ਆਂ ਜੈਤਾ...ਬੂਹਾ ਖੋਲਾ।

ਇੱਕ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਾਨ ਔਰਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਫਿਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਲਾਂ ਸੰਭਾਲਦੀ ਉਠਦੀ ਹੈ।

ਫਟਾਫਟ ਬੂਹਾ ਖੋਲਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕੱਦ ਦਾ ਬੰਦਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਬੜ ਕੇ ਧਾਰਨ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਔਰਤ: (ਹਟਕੋਰੇ ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ) ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਧਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਓ। ਉਪਰੋਂ ਏਨਾ ਰੌਲਾ...ਹਨੇਰੀ ਝੱਖੜ...ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਉੱਘ ਨਾ ਸੁੱਘ...!!

ਜੈਤਾ: ਭਾਗਵਾਨੇ ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ। ਬੱਸ ਸਮਾਂ ਹੀ ਐਸਾ ਬਣਿਆ ਕਿ ਖਬਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਪਤਨੀ: (ਜਗਾ ਸੰਭਲ ਕੇ) ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਕਿੱਥੇ...? ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਬਾਦ ਦੀ ਹਫ਼ਰਾ ਤਫ਼ਰੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਾ। ਉਪਰੋਂ ਹਨੇਰੀ ਝੱਖੜ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾ।

ਜੈਤਾ: ਹਾਂ ਭਾਗਵਾਨੇ...ਹਨੇਰੀ ਤਾਂ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਵਗੀ ਏ। ਬੱਸ ਉਸੇ ਹਨੇਰੀ 'ਚ ਮੈਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਉਡ ਗਿਆ।

ਪਤਨੀ: (ਪੱਲਾ ਮੂੰਹ ਅੱਗੇ ਕਰ ਕੇ) ਹਾਇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈ...। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਓ...? ਜੇਕਰ ਸੂਹੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ...? ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਖੈਰ ਨਈਂ !!

ਜੈਤਾ: ਭਾਗਵਾਨੇ...ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਡਰ ਨਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਈਂ ਲੱਗਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਈ ਏ...।

ਪਤਨੀ: ਪਰ ਓਥੇ ਤਾਂ ਸਖਤ ਪਹਿਰਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਕਿਵੇਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ...?

ਜੈਤਾ: ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਝੱਖੜ ਵਗਿਆ। ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਅਸਮਾਨ ਤੀਕ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲਾ ਬੋਲਾ ਗੁਬਾਰ ਛਾ ਗਿਆ। ਬੋਹੜ ਦਾ ਇੱਕ ਟਾਹਣਾ ਭਿਆਨਕ ਅਵਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਟੁੱਟਾ। ਬੱਸ ਸਭ

ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਤੇ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਲੋਕ ਜਿੱਧਰ ਮੂੰਹ ਆਇਆ ਨੱਸ ਗਏ। ਮੈਂ ਮੌਕਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤੇ ਸੀਸ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

ਪਤਨੀ: ਪਰ ਰੌਲਾ ਏ ਕਿ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਧੜ ਵੀ ਨਈਂ ਮਿਲਿਆ ਬੋਹੜ ਹੇਠੋਂ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕੌਂਕ ਵਰਤਾਇਆ ਏ ਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਨੇ।

ਜੈਤਾ: (ਰਤਾ ਕੁ ਚਾਓ ਨਾਲ) ਕੀ ਕਿਹਾ ਤੂੰ...ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਧੜ ਵੀ ਨਈਂ ਲੱਭਾ। (ਅਟਕ ਕੇ) ਤਾਂ ਫਿਰ ਲੱਖੀ ਲੁਬਾਣਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਧੜ ਲੈ ਗਿਆ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇਰਾ ਸੁਕਰ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਏਹੀ ਸੀ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਕਿ,"ਜੈਤਿਆ...ਤਾਂ ਸੀ ਜੇਕਰ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਧੜ ਵੀ ਬਚਾ ਲੈਂਦੋ।" ਪਤਾ ਨਈਂ ਜਾਲਮਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀ
ਕਰਨਾ ਸੀ। (ਉਪਰ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ) ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਬੋਅੰਤ ਏਂ।
- ਪਤਨੀ: ਲੱਖੀ ਲੁਬਾਣਾ ਓਹੀ ਜਿਹੜਾ ਗੱਡਾ ਵਾਹੁੰਦਾ ਏ..?
- ਜੈਤਾ: ਹਾਂ ਹਾਂ ਓਹੀ...।
- ਪਤਨੀ: ਪਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋਏ ਸਨ...ਓਹੋ?
- ਜੈਤਾ: (ਵਿਚੋਂ ਕੱਟਦਿਆਂ) ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ..!! ਤੂੰ ਕੇਹੀਆਂ ਝੱਲੀਆਂ ਮਾਰਨੀ ਏਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਖੁਦ ਚੱਲ
ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ...।
- ਪਤਨੀ: ਖੁਦ ਚੱਲ ਕੇ...ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ...ਇਹ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਈਂ ਸੁਣਿਆ।
- ਜੈਤਾ: ਹਾਂ..ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿੰਨੀ ਏਂ। ਐਸਾ ਨਾ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਏ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ
ਖੁਦ ਘਰੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀ ਏ।
- ਪਤਨੀ: ਕੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੀਸ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਂਗ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਉਹਨਾਂ..?
- ਜੈਤਾ: ਨਈਂ...ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਉਹਨਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਉਹ ਹੌਲਨਾਕ ਦਿੱਸ ਜਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।
- ਪਤਨੀ: ਬੇਚਾਰੇ ਬਬੇਰੀ ਹਾਲ ਪਾਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਪਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕੌਣ ਸੁਣਦਾ ਏ। ਜਾਬਰ ਦਾ ਸੱਤੀਂ
ਵੀਹੀ ਸੌ ਏ।
- ਜੈਤਾ: ਨਈਂ ਭਲੀਏ...ਉਹਨਾਂ ਕੋਈ ਹਾਲ ਪਾਰਿਆ ਨਈਂ ਮਚਾਈ...ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਰਹਿਮ ਦੀ ਫਰਿਆਦ।
ਉਹਨਾਂ ਤਾਂ ਹੱਸ ਹੱਸ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਨੇ।
- ਪਤਨੀ: (ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਹੱਸ ਹੱਸ ਕੇ..??
- ਜੈਤਾ: ਹਾਂ...ਮੈਨੂੰ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਉਵੇਂ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਏ ਪਿਆ। ਦਗਦਾ ਚਿਹਰਾ...ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮੇਂ ਮੱਥੇ ਤੇ
ਏਨਾ ਜਲੋਂ ਸੀ ਉਸਦੇ ਕਿ ਬਿਆਨ ਨਈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਤੈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ..?
- ਪਤਨੀ: ਕਿਵੇਂ..?
- ਜੈਤਾ: ਜਾਲਮਾਂ ਨੇ ਦੋ ਮੋਛੇ ਗੱਡ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਬੰਨ ਲਿਆ। ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਆਖਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੁੱਛੀ। ਉਸ
ਕਿਹਾ...ਬੱਸ ਜਦ ਮੈਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਵਾਂ ਮੇਰਾ ਮੁਖ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਹੋਵੇ। ਉਸਦਾ ਮੂਹ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵੱਲ
ਪੁੰਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੈਦ ਪਿੰਜਰੇ ਚੋਂ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਸਨ ਪਏ। ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਪੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਜਾਲਮਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ?
- ਪਤਨੀ: ਕੀ?
- ਜੈਤਾ: ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਆਰਾ ਲਿਆਦਾ ਤੇ ਦੋ ਜਲਾਦਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਵਲੋਂ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਚੀਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ।
- ਪਤਨੀ: ਹਾਇ ਓਏ ਮੇਰਿਆ ਰੱਬਾ ਏਡਾ ਕਹਿਰ..!!
- ਜੈਤਾ: ਹਾਂ ਭਾਗਵਾਨੇ...ਆਰਾ ਚੱਲਦਾ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਦੋ ਫਾਕੜਾਂ ਹੋ ਕੇ ਧਰਤ ਤੇ ਆਣ ਡਿੱਗਾ। ਸਾਰਾ ਵਿਹੜਾ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਤੇ ਜੈਤੇ ਨੇ ਅਪਣੀ ਸਿੱਖੀ ਸਫਲ ਕਰ ਲਈ।

ਪਤਨੀ: (ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਛੁਹਾ ਕੇ) ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਧੰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ।

ਜੈਤਾ: ਫਿਰ ਜਾਲਮਾਂ ਭਾਈ ਦਿਆਲੇ ਨੂੰ ਕੈਦਖਾਨੇ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਦੇਗਚਾ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਬਲਦਾ ਸੀ ਪਿਆ ਵਿੱਚ... ਉਸਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਮੁੱਖ ਕਰਕੇ ਸਾਂਤ ਚਿੱਤ ਦੇਗਚੇ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ... ਉਸਨੂੰ ਜਾਲਮਾਂ ਨੇ ਰੂੰ 'ਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪਤਨੀ: ਏਡਾ ਜ਼ੁਲਮ... ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਅੱਤ ਏ। ਆਖਿਰ ਕਿਉਂ... ?

ਜੈਤਾ: ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਆ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਰੋਜ਼ ਸਵਾ ਮਣ ਪੱਕੇ ਜਨੇਊ ਲਾਹ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਏ। ਸੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਖੀ ਪੰਡਿਤ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਆਨੰਦਪੁਰ ਫਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਆਖਿਆ, "...ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਏ। ਤਾਂ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਇਸ ਕਾਂਗ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪੈ ਸਕੇਗੀ।" ਕੋਲ ਹੀ ਸਨ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ। ਸੁਣ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਪਿਤਾ ਜੀ ਭਲਾ ਤੁਹਾਂਥੋਂ ਵੱਡਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੌਣ ਹੈ?" ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮੁਖੀ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਤੇਗਬਹਾਦਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਖੁਦ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ। ...ਤੇ ਬੱਸ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਆਣ ਪੁੱਜੇ.. ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਾਸਤੇ।

ਪਤਨੀ: ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਜਨੇਊ ਪਾਉਂਦੇ ਈ ਨਈਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨੇਊ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਕੀ ਪਈ ਸੀ ਭਲਾ... ?

ਜੈਤਾ: ਭਲੀਏ... ਏਥੇ ਗੱਲ ਜਨੇਊ ਦੀ ਨਈਂ... ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਏ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਕੀਦਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਏ। ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਏ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਧਰਮ ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿੱਖ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਲਈ ਛਾਤੀ ਢਾਹੇਗਾ। ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਤੇ ਜ਼ਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਅਸੂਲ ਏ। ਪਤੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਿੰਹਿਦੇ ਸਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ.. ?

ਪਤਨੀ: ਕੀ?

ਜੈਤਾ: "ਬਾਂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜਈਏ... ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਬਾਂਹ ਨਾ ਛੋਡੀਏ..।"

(ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਫਿਰ ਠੱਕ ਠੱਕ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਦੋਵੇਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਬੂਹੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ। ਜੈਤਾ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਉਸਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਝੀਤਾਂ ਥਾਣੀ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੋੜ ਕੇ ਜੈਤੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਪਤਨੀ: ਇਹ ਤਾਂ ਲੱਖੀ ਲੁਬਾਣਾ ਜਾਪਦਾ ਏ..।

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

(ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਮੁੜ ਠੱਕ ਠੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਤਕਾਂ ਜੈਤਾ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਏ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਖੀ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਤਾ ਤੇ ਲੱਖੀ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਿਸਕਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪੱਗਾਂ ਦੇ ਲੜਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪ੍ਰੀਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।)

- ਜੈਤਾ: ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਧੜ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ...?
- ਲੱਖੀ: ਬੱਸ ਤੇਰੇ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਕਪਾਹ ਦੇ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਲਿਆ ਤੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ।
- ਜੈਤਾ: ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਤੇ ਨਈਂ ਹੋਈ?
- ਲੱਖੀ: ਉਸ ਲਾਲ ਸੂਹੀ ਨੇਰੀ 'ਚ ਕਿਹੜਾ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਸਭ ਨੂੰ ਆਪੇ ਧਾਪੀ ਪਈ ਸੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾਂ ਨਈਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।
- ਜੈਤਾ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਉਣ ਜੋਗੇ ਨਈਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ।
- ਲੱਖੀ: ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਾਜਪੁਤ, ਜੱਟਾਂ ਤੇ ਖਤਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਈਂ। ...ਵੇਖ ਲੈ ਜੈਤਿਆ ਪੈਸਾ ਪੇਲਾ ਤੇ ਪੁੱਛ ਦੱਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਪਿਛਾਂਹ ਪਿਛਾਂਹ ਪੈਰ ਪੁੱਟਦੇ ਰਹੇ ਆ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।
- ਜੈਤਾ: ਚੱਲ ਛੱਡ...ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਡਰਪੋਕਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਈਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਬਥੇਰੇ ਜਾਣਗੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਡਾਰਾਂ ਬੰਨ ਬੰਨ। (ਬਦਲ ਕੇ) ਸੱਚ ਫਿਰ ਧੜ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ...
- ਲੱਖੀ: (ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟਦਿਆਂ) ਜੈਤਿਆ ਘਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਧੜ ਪਿਛਲੇ ਦਲਾਨ 'ਚ ਰੱਖ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਮਨ 'ਚ ਆਵੇ, ਲੱਖੀਆ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸੂਹੀਆਂ ਨੇ ਖੁਰਾ ਨੱਪਿਆ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਈਂ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਧੜ ਦੀ ਕੇਹੀ ਮਿੱਟੀ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੇਟਾਂ ਤੇ ਟੰਗਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਸੀ।
- ਜੈਤਾ: ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਫਿਰ...?
- ਲੱਖੀ: ਬੱਸ ਉੱਤੋਂ ਰਾਤ ਸੰਘਣੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਡਾਢਾ ਘਬਰਾਵੇ। ਸਵੇਰਾ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਦੂਰ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਦੋ ਟੁਕ ਮਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਨਿੱਕ ਸੁਕ ਸਣੇ ਦਲਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਈਏ। ਬਾਦ ਦੀ ਬਾਦ 'ਚ ਵੇਖਾਂਗੇ। (ਰੁਕ ਕੇ) ਬੱਸ ਜਦ ਤੀਕ ਰੱਲੀ ਪਈ ਦਲਾਨ ਸਣੇ ਪੂਰ ਘਰ ਸੁਆਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।
- ਜੈਤਾ: (ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ) ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਧੰਨ ਏਂ ਧੰਨ ਏਂ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ।
- ਲੱਖੀ: ਸੀਸ ਤਾਂ ਪੁਜਾ ਆਇਆਂ ਨਾ ਆਨੰਦਪੁਰ... ?
- ਜੈਤਾ: ਹਾਂ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ। ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਪੈਂਡਾ ਲਾਗੇ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਕੁਝ ਲੁਕਣਾ ਛਿਪਣਾ ਪਿਆ। ਦਿਨ ਢਲਦੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲੀਂ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਸਾਂ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੀਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵੱਲ ਵੱਧਦਾ ਗਿਆ ਲੋਕਾਂ ਮਗਰ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਦਰਬਾਰ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਰਾਹ ਵੇਖਦੇ ਸਨ ਪਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਰਲਾਪ ਸੀ ਕਿ ਸੁਣਿਆ ਨਈਂ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਸੀ ਜਾਂਦਾ। (ਨੀਵੀ ਪਾ ਕੇ ਹਟਕੋਰਾ ਭਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਰ ਲੱਖੀ ਦੇ ਮੌਢੇ ਤੇ ਧਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।)
- ਲੱਖੀ: ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜ਼ਰੀ ਲਈ ਤਾਂ ਅਸਹਿ ਸਦਮਾਂ ਏ। ਟੁੱਟ ਗਏ ਹੋਣੇ ਨੇ ਬੇਚਾਰੇ ਗਮ ਨਾਲ।
- ਜੈਤਾ: ਨਈਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਨਈਂ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਖੇਸੀ ਚੌਂ ਸੀਸ ਕੱਢ ਕੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨਾ ਡੇਲੇ...ਬਿਲਕੁਲ ਅਡੇਲ ਰਹੇ। ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਤੇ ਅਪਣੇ ਦੋਹਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। (ਕੁਝ ਅਟਕ ਕੇ) ਮੈਂ ਭਰੇ ਗਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ ਮੇਰਾ ਨਿਮਾਣੇ ਜੈਤੇ ਰੰਘਰੇਟੇ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੱਸ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕਿਆ। ਬੱਸ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਇਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਜਾਲਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਈਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ।"
- ਲੱਖੀ: ਫਿਰ ਕੁਝ ਬੋਲੋ..?
- ਜੈਤਾ: ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਰੰਘਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ..।" ਫਿਰ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ, "ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਠੀਕਰਾ ਭੰਨ ਕੇ ਦੇਵ ਨਗਰੀ ਨੂੰ ਪਿਆਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੱਚ-ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।
- ਲੱਖੀ: ਧੜ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋਣੇ ਨੇ...!!
- ਜੈਤਾ: ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ ਧੜ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ।...ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸਨ ਓਥੇ..?"
- ਲੱਖੀ: ਫਿਰ..?
- ਜੈਤਾ: ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਨ ਪਰ ਨਾ ਹੋਇਆਂ ਨਾਲ ਦੇ। ਜਲਾਦ ਨੇ ਜਦ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕੋਤਵਾਲ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਵੰਗਾਰਦਾ ਸੀ ਪਿਆ...। "ਹੈ ਕੋਈ ਏਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ...ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ..।" ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਜਲੋਂ 'ਚ ਆਣ ਕੇ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਫੇਰ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਸਾਹਮਣੇ...?" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਸਭ ਸਰਦੇ ਪੁਜਦੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਿੱਖ ਖਿਸਕ ਗਏ...ਕੋਤਵਾਲ ਬੋਹੜ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਵੰਗਾਰਦਾ ਰਿਹਾ...., "ਹੈ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ।" (ਅਟਕ ਕੇ) ਫੇਰ ਪਤਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ?
- ਲੱਖੀ: ਕੀ?
- ਜੈਤਾ: ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ...ਜੋਰ ਦੇਣੀ ਘੁੱਟਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ...ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਹੈ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਏਥੇ..। ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਲੱਖਾਂ ਚੌਂ ਪਛਾਣਿਆਂ ਜਾਵੇਗਾ...।

(ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜੈਤਾ ਦੋਵੇਂ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਕੰਬਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਉਪਰ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ)

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਦੋਵੇਂ: ਹਾਂ ਹਾਂ...ਅਸੀਂ ਬਣਾਂਗੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ...ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ!! (ਪਤਨੀ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ)

(ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੇਡ ਆਉਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੱਠੜੂਮੀ ਚੋਂ ਗੀਤ ਉਭਰਦਾ ਹੈ:

ਜਾਨੋ ਪਿਆਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ
ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ
ਮਿਸਾਲ ਥਾਪੀ ਨੋਵੇਂ ਗੁਰਾਂ
ਸੱਚੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੁਭਾ ਦੀ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਉਤੋਂ ਕਿੱਦਾਂ
ਆਪਾ ਘੋਲ-ਘੁਮਾਉਣਾ॥

ਸੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਉਂਦੇ,
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਪਿਆਰੇ।
ਤਨ-ਮਨ ਕਰੇ ਬਲਵਾਨ
ਜਿਹੜਾ ਰੂਹ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰੇ।
ਜਿਹਨੂੰ ਪੀ ਕੇ ਸਵਾ ਲੱਖ
ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਨੇ ਖਲੋਣਾ॥
ਸਿਰ ਤਲੀ ਧਰ ਆ ਜਾਓ
ਜਿਹਨੇ ਜਿਹਨੇ ਸੱਚ ਪਾਉਣਾ॥

ਜੁਲਮ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਹਿਣਾ
ਸੱਚੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨ
ਤੇਗਾ ਵਾਹੁਣੀ ਰਣ ਤੱਤੇ
ਕਿੱਦਾਂ ਕਰ ਕਿਰਪਾਨ
ਘਨਈਏ ਵਾਂਗ ਨਿਰਵੈਰਤਾ
ਨੂੰ ਦਿਲ 'ਚ ਵਸਾਉਣਾ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸੀਨ - 7

ਚਾਰ ਦਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ "ਜਪੁ ਜੀ" ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਦੋ ਬੰਦੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮ ਭੇਖ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਨ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਬਿੜਕ ਲੈਂਦੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਬਿੱਟ ਬਿੱਟ ਝਾਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੋਮ: ਲੈ ਬਈ ਜੁਮਿਆਂ ਜਿੱਦਣ ਦਾ ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਦਾ ਟੱਬਰ 'ਨੰਦਪੁਰੋਂ' ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ...ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਏਵੇਂ ਹੀ ਜਾਪ ਚੱਲਦੈ...।

ਜੁਮਾਂ: ...ਹੁਣ ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਨਾ ਕਹਿ ਬੈਠੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਤੇ... ! !

ਸੋਮ: ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਨਾ ਕਹੀਂ ! ! ਕੀ ਮਤਲਬ ? ? ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਈਂ।

ਜੁਮਾਂ: ਕੱਲ ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਟੱਕਰਿਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ। ਬਈ ਉਹਦੀ ਤਾਂ ਕਾਇਆ ਹੀ ਪਲਟ ਗਈ ਏ। ਸਿਰ ਤੇ ਗੋਲ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਬੰਨੀਂ ਪੱਗੜੀ ਸੂ, ਗੋਡਿਆਂ ਤੀਕ ਲੰਬਾ ਕੁੜਤਾ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਕਾਲੇ ਪਟੇ 'ਚ ਛੁਗਾ...ਲੱਕ ਦੁਆਲੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੱਸ ਕੇ ਬੰਨਿਆ ਕੱਪੜਾ...। ਕਿਆ ਫੱਬਦਾ ਏ ਯਾਰ...ਅੱਲਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਸੱਚ ਕਹਿੰਨੈਂ ...ਮੈਂ ਸੁਭਾਇਕੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ,"ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਕੀ ਹਾਲ ਏ?" ..ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਪਤੈ ਕੀ ਕਿਹਾ?

ਸੋਮ: ਕੀ?

ਜੁਮਾਂ: ਅਖੇ...ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਹਾਂ...ਸਾਨੂੰ ਇਸੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰੋ।

ਸੋਮ: (ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ? ?

ਜੁਮਾਂ: ਤੁ ਸੁਣਿਆ ਨਈਂ ...ਬਈ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਨੇ 'ਨੰਦਪੁਰ' 'ਚ ਆਬੇ-ਹਯਾਤ ਵਰਤਾਇਆ ਏ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਪੀਤਾ ਏ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ 'ਸਿੰਘ' ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁਣ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਪੀਤਾ ਸੂ..।

ਜੁਮਾਂ: ..ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕੀ ਲਾਇਆ ਏ... ?

ਜੁਮਾਂ: "ਕੌਰ"। ਹਰ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰ ਤੀਵੀਂ ਕੌਰ...। ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਰਾਂ ਬਣੇ ਨੇ।

ਜੁਮਾਂ: ਪਰ ਜੁਮਿਆਂ ਇਹਦੀ ਵਜਾ ਕੀ ਏ...ਕੋਈ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ?

ਜੁਮਾਂ: ਸੁਣਿਐ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਕਹਿੰਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਰਾਂ ਹੁਣ ਜੁਲਮ ਨਾਲ ਦੇ ਹੱਥ ਕਰਨਗੇ। ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਨਾ ਸਹਿਣਗੇ। ਉਸ ਕਿਹੈ ਕਿ ਜੁਲਮ ਕਰਨਾ ਜੇ ਗੁਨਾਹ ਏ ਤਾਂ ਜੁਲਮ ਸਹਿਣਾ ਉਸਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ।

ਜੁਮਾਂ: ਆਹੋ ਬਈ...ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਜੁਲਮ ਵੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋਏ ਨੇ। ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਦੇਖਲਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ...ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰੰਜ ਕਿਵੇਂ ਤੱਤੀ ਲੋਹ ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ...ਤੇ ਹੁਣ ਆਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ...।

ਜੁਮਾਂ: ਗੱਲ ਤੇ ਤੇਰੀ ਠੀਕ ਏ ਸੋਮਿਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੈ ਕਿ ਹੁਣ ਰੌਲੇ ਧੈ ਜਾਣੇ ਨੇ...ਅੰਗਜ਼ੇਬ ਤਾਂ ਹੈ ਵੀ ਬੜਾ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਤੁਅੱਸਬੀ। ਉਹਨੇ ਕਿੱਥੇ ਜ਼ਰਨਾ ਏ। ਬੱਸ ਪੰਗਾ ਪਿਆ ਈ ਸਮਝ।

ਸੋਮਾਂ: ਰਾਮ! ਰਾਮ!! ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਨਾ ਕਦੇ ਵੇਖੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਸੁਣੀਆਂ..!!

(ਚਾਰ ਦਵਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮੁੜ ਉਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।)

ਆਵਾਜ਼: ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ

ਆਕੀ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਇ।

ਖੁਆਰ ਹੋਇ ਸਭ ਮਿਲੇਂਗੇ,

ਬਚੇ ਸ਼ਰਨ ਜੋ ਹੋਏ॥

(ਪਲ ਕੁ ਦੀ ਚੁੱਪਾ ਸੋਮਾਂ ਤੇ ਜੁੰਮਾਂ ਦੋਵੇਂ ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ।)

ਆਵਾਜ਼: ਬੋਲੋ ਸੋ ਨਿਹਾਲ... !

ਆਵਾਜ਼ਾਂ: ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ!!

ਸੋਮਾਂ: ਸੁਣਿਆ..ਸੁਣਿਆ ਤੂ ਜੁੰਮੇਂ ਸ਼ਾਹ।....ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ!!

ਜੁੰਮਾਂ: ਆਹੋ...ਸੋਮਿਆਂ ਆਬੇ ਹਯਾਤ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਕੌਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਏ ਖਾਲਸਾ।

ਸੋਮਾਂ: ...ਤੇ ਇਹ ਲੋਕੀਂ ਹੁਣ ਰਾਜ ਕਰਨਗੇ...?

ਜੁੰਮਾਂ: ਬਈ ਲੱਗਦਾ ਤੇ ਇਵੇਂ ਈ ਆ।

ਸੋਮਾਂ: ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਾਂ ਜ਼ਰਾ ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਕੋਲੋ...ਪੁੱਛੀਏ ਬਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕੀ ? ਅਸਲ ਵਿੱਚ !!

ਜੁੰਮਾਂ: ਹੁੰ...(ਪਲਟ ਕੇ) ਪਰ ਚੇਤਾ ਰੱਖੀਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਨਈਂ ਹੁਣ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣਾ ਏ...।

(ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਿੰਘ ਬੂਹਾ ਖੋਲਦਾ ਹੈ। ਸਿਰ ਤੇ ਗੋਲ ਕੇਸਰੀ ਪੱਗੜੀ। ਲੰਬਾ ਨੀਲਾ ਚੋਲਾ। ਕੇਸਰੀ ਕੱਮਰਕੱਸਾ। ਕਾਲਾ ਗਾਤਰਾ।)

ਸਿੰਘ: (ਜੁੰਮੇ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸੋਮ ਨਾਥ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਜਿਹੇ 'ਚ ਭਰਦਿਆਂ) ਆਓ ਤਾਇਆ ਜੀ ਤੇ ਚਾਚਾ ਜੀ। ਕਿਵੇਂ ਆਉਣੇ ਹੋਏ।

ਸੋਮਾਂ: (ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕ ਨਿਹਾਰਦਾ ਹੋਇਆ) ਬਈ ਸ਼ਾਮ ਦੇਵਾ... (ਜੁੰਮਾਂ ਹੁੱਝ ਮਾਰਦਾ ਏ) ...ਸੱਚ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘਾ ਹੁਣ ਤੇ ਸਿਆਣ 'ਚ ਈ ਨੀਂ ਆਉਂਦਾ ਬਈ...ਨਾਂ ਵੀ ਬਦਲ ਲਿਆ ਏ।

ਸਿੰਘ: ਹਾਂ ਤਾਇਆ ਜੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਕਾਇਆ ਹੀ ਪਲਟ ਦਿੱਤੀ ਏ।

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਜੁਮਾਂ: ਅੱਛਾ ਤੇ ਹੁਣ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਵੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ?

ਸਿੰਘ: ਹਾਂ ਚਾਚਾ ਜੀ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਤਾ ਏ ਉਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਰ ਹੋ ਗਿਐ।

ਸੋਮਾਂ: ਪਰ...ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾ ਕੇ ਸਿੰਘ ਬਣਾਇਆ ਏ ਪਰ ਉਸ ਖੁਦ ਕਿਸਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਤਾ ਏ...ਉਸਦਾ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਬਣਿਆ ਏ..?

ਸਿੰਘ: ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਰਹਾਂਗਾ। ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਲਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਕੇ ਮੰਨਾਂਗਾ।

ਜੁਮਾਂ: ਬਈ ਇਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਸੁਣਿਆ ਏ ਕਿ ਕੋਈ ਆਪੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਆਪੇ ਹੀ ਚੇਲਾ।

ਸਿੰਘ: ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਓ ਚਾਚਾ ਜੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਏ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤੇ ਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਏ।

ਸੋਮਾਂ: ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਏ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰ ਮੰਗਿਆ ਏ।...ਪਰ ਕੀ ਉਸ ਆਪ ਵੀ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਿਆ ਏ?

ਸਿੰਘ: ਤਾਇਆ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਰਬੰਸ ਦੇ ਸੀਸ ਦੇਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦੇ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਿਆ ਏ। ਅਪਣੇ ਧਿਤਾ ਦਾ ਸੀਸ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੇਥ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇ।

(ਸ਼ਾਮ ਦੇਵ ਦੀ ਪਤਨੀ ਭਾਗੋ ਤੇ ਅੱਠ ਨੌਂ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।)

ਭਾਗੋ: ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਾਇਆ ਜੀ ! ਚਾਚਾ ਜੀ ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ !!

ਰਾਣਾ: ਤਾਇਆ ਜੀ ! ਤੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ !!

(ਜੁਮਾਂ ਤੇ ਸੋਮਾਂ ਅਵਾਕ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਣਿਆਂ ਵੱਲ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਗਨ।)

ਜੁਮਾਂ: (ਰਾਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਪੁੱਛਦਿਆਂ) ਅੱਛਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਦਾ ਹੁਣ ਕੀ ਨਾਂ ਏ ਬਈ ?

ਰਾਣਾ: ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਗ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ !!

ਜੁਮਾਂ: ਵਾਹ ਬਈ ! ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ। ਮਾੜੇ ਜਣੇ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁਣਕੇ ਈ ਚਿੱਤ ਹੋਰੂ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸਿੰਘ: (ਹੱਸਦਿਆਂ) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਾਚਾ ਜੀ ਇਹ ਸਭ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਬੋਲੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ।

ਸੋਮਾਂ: (ਭਾਗੋ ਵਾਲ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕਦਿਆਂ)...ਨ ਕੁੜੇ ਭਾਗ ਦੇਈਏ, ਤੂੰ ਘੁੰਡ ਵੀ ਚੱਕ ਦਿੱਤਾ... !!

ਜੁਮਾਂ: ਇਹ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਸਜਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਲੱਗਦੀ ਏ?

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਭਾਗੋ: (ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ) ਤਾਇਆ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਹਰ ਦਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਏ। ਸੱਚ ਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਲੁਕੋ ਦਾ ਹਾਮੀ ਨਈਂ।
- ਸੋਮਾਂ: ਪਰ ਧੀਏ, ਘੁੰਡ ਤਾਂ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਏ।
- ਜੁਮਾਂ: (ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟਦਿਆਂ) ਪਰਦਾ ਤਾਂ ਅੌਰਤ ਦੀ ਹਯਾ ਏ!
- ਭਾਗੋ: ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਕਹਿਦੇ ਓ...ਪਰ ਜੇਕਰ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਹੋਵੇ...ਤੱਕਣੀ ਵਿੱਚ ਹਯਾ ਨਾ ਹੋਵੇ...ਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘੁੰਡਾਂ, ਬੁਰਕਿਆਂ ਤੇ ਪਰਦਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਮਾਯਨਾ ਏ।
- ਸਿੰਘ: ...ਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਭ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪਰਦੇ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ।
- ਸੋਮਾਂ: ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਦੱਸਦਾ ਏ?
- ਭਾਗੋ: ਨਈਂ ਤਾਇਆ ਜੀ, ਇਹ ਸਭ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:
- ਗਲੀਂ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀਆਂ, ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ
ਮਨੁਹ ਕਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ ਬਾਹਰ ਚਿੱਟਵੀਆਹ।
...ਕਿ ਜੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੂੜ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰੀ ਕਾਲਖ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਈਂ।
- ਸਿੰਘ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਏ:
ਨਾਵਣ ਚੱਲੇ ਤੀਰਥੀ, ਤਨ ਖੋਟੇ ਮਨ ਚੋਰ
ਬਾਹਰੋਂ ਧੋਤੀ ਤੁੰਮੜੀ, ਅੰਦਰ ਵਿਸ ਨਕੋਰ
ਸਾਧ ਭਲੇ ਅਣਨਾਤਿਆਂ, ਚੋਰ ਸੋ ਚੋਰਾ ਚੋਰ।
- ਜੁਮਾਂ: ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਛਕਾਇਆ। ਇਹ ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂ ਬਣੇ ਨੇ ਸਿੱਖ...?
- ਸਿੰਘ: ਚਾਚਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਭਾਡੇਂ ਵਿੱਚ ਘਿਓ ਪਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਨਿਰਖ ਪਰਖ ਕਰ ਦੇ ਆ ਕਿ ਨਈਂ?
- ਜੁਮਾਂ: ਓ ਤੇ ਠੀਕ ਏ ਪਰ...?
- ਭਾਗੋ: ਚਾਚਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਲਸ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਘੜਿਆ ਏ ਤੇ ਹੁਣ ਦਸਵੇਂ ਪੜਾਅ ਤੀਕ ਪੁਜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਦਸਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਵਰਗਾ ਤਪ ਤੇਜ਼ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਏ। ਇਸ ਤਪ ਤੇਜ਼ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਹਰ ਦਿਸਦਾ ਤੇ ਅਦਿਸਦਾ ਨੇਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਏ। ਤਾਹੀਂ ਹੁਣ ਸਿੱਖ "ਖਾਲਸਾ" ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਇਆ ਏ। ਕਿਉਂਕਿ "ਖਾਲਸਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ "ਬਿਨਾ ਮਿਲਾਵਟ, ਸ਼ੁੱਧ ਨੁਰ"।
- ਸੋਮਾਂ: ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਏ?
- ਸਿੰਘ: ਤਾਇਆ ਜੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਹਥਿਆਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਖਾਲਸੇ ਲਈ

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

- ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਮਤਲਬ ਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਏ।
- ਜੁਮਾਂ: ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਵਰਤੋਂ...??
- ਸਿੰਘ: ਹਾਂ ਚਾਚਾ ਜੀ...ਤਲਵਾਰ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਏ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਉਠਦੀ ਏ ਤਾਂ "ਕਿਰਪਾਨ" ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਖਾਲਸੇ ਲਈ ਤਲਵਾਰ "ਕਿਰਪਾਨ" ਏ।
- ਸੋਮਾਂ: ...ਤੁਹਾਡਾ ਮਤਲਬ ਤਲਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਹੁਣ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਸੰਭਵ ਨਈਂ?
- ਭਾਗੋ: ਤਾਇਆ ਜੀ ਦਸਵੇਂ ਪੜਾਅ ਤੀਕ ਪੁਜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਸਿੰਖ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਬਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਏ ਕਿ ਉਹ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਹਰ ਹੀਲੇ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਉਠਾਉਣੇ ਪੈਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕਰੇ।
- ਜੁਮਾਂ: ਬਈ...ਇਹ ਜੋ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਓ ਤੁਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ...ਇਹ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਤਲਬ ਏ?
- ਸਿੰਘ: ਹਾਂ ਚਾਚਾ ਜੀ... ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨੀ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੱਸੀ ਏ ਇਹ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਏ।
- ਜੁਮਾਂ: ...ਤੇ ਇਹ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਓ...ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ...ਇਹ ਕੀ ਮਾਜ਼ਰਾ ਏ?
- ਸੋਮਾਂ: ਕਿਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਤਾਂ ਨਈਂ...?
- ਸਿੰਘ: (ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ) ਵਿਉਂਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਸਚਾ ਏ...ਅਟੱਲ ਨਿਸਚਾ। ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਅਪਣੀ ਜੀਤ ਕਰੋਂ...। ਪਰ ਇਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਰ ਉਸ ਕਾਸੇ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਜੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ। ਜ਼ਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਨਿੱਹੇ, ਨਿਤਾਣੇ ਤੇ ਨਿਮਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਏ। ਮਾਨਵਤਾ-ਪਰਮ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਏ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਸੀ।
- ਸੋਮਾਂ: ਕੀ ਦੁਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਖਾਲਸੇ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ?
- ਜੁਮਾਂ: ਸਾਡੀਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਤੇ ਦਰਗਾਹਾਂ ਕੀ ਕਇਮ ਰਹਿ ਸਕਣਗੀਆਂ?
- ਸਿੰਘ: (ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ) ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਪਏ ਕਰਦੇ ਓ ਤਾਇਆ ਜੀ ਤੇ ਚਾਚਾ ਜੀ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਾਝਾ ਹੋਵੇਗਾ...ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਤੈ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ..?
- ਦੋਵੇਂ: ਕੀ ?
- ਸਿੰਘ: "ਸਭੈ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨੁ...ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸੈ ਬਾਹਰਾ ਜੀਓ।" ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਏਥੋਂ ਤੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਅਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚਾ ਏ...ਜਿਹਤਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਪਣੇ ਅਕੀਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਏ ਤੇ ਅਮਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤਾ ਉਹ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਏ...ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਏ।
- ਸੋਮਾਂ: ਪਰ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰਾ ਖੋਲ ਕੇ ਦੱਸੋ...?
- ਸਿੰਘ: ਸੁਣੋ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ "ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ" ਹੈ ਕੀ?

(ਦੋਵੇਂ ਬੜੇ ਉਤਸੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।)

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸਿੰਘ: ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਜਿੱਥੇ

ਸੱਚ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲੇ ਨਾ ਪੀਣੇ ਪੈਣ ।
ਸਲੀਬਾਂ ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ,
ਸੂਲੀਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ,
ਤੇ ਨਾ ਹੀ.....
ਰਾਵੀ ਕੰਢੇ ਸੜਨਾ ਪਵੇ ॥

ਸਿੰਘਣੀ: ਜਿੱਥੇ

ਕਲਮ ਤੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ,
ਸਿਆਹੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਨਾ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇ ,
ਤੇ ਵਰਕੇ

ਸਿੰਘ: ਜਿੱਥੇ

ਬੇਲੋੜਾ ਖਾਣ, ਪਹਿਨਣ - ਹੰਦਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ
ਕੂੜੇ ਕਰਕਟ ਚੌਂ ਰੋਟੀ ਲੱਭਦੇ
ਫਿੱਡਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਵੇ ।

ਸਿੰਘਣੀ: ਜਿੱਥੇ

ਮੁਨਸਫ਼ ਤੇ ਰਕਸਕ
ਮਨੁੱਖੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ
ਵੇਚਣ - ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੇ,
ਵਿਉਪਾਰੀ ਤੇ ਦਲਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ।

ਸਿੰਘ: ਜਿੱਥੇ

ਸ਼ਰਾ-ਸਰੀਅਤ ਦੇ ਫਤਵੇ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਂ
ਸਿਰਫ....ਤੇ ਸਿਰਫ
ਹੈਵਾਨੀਅਤ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ।
ਨਿਆਂ ਦੇ ਦਰ...

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਗੰਗੂ ਤੇਲੀਆਂ ਤੇ ਲਾਲੋਆਂ ਲਈ ਵੀ ਭੁੱਲੇ ਹੋਣ ।

ਸਿੰਘਣੀ: ਜਿੱਥੇ

ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ
ਅਰਦਾਸਾਂ ਤੋਂ ਘਰਾਂ ਤੀਕ ਜਾ ਸਕੇ,
ਮਨਾਂ ਤੀਕ ਆ ਸਕੇ.....।

ਸਿੰਘ: ਜਿੱਥੇ

ਪਰਮ ,
ਦਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ।
ਪਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ
ਪਾਠ ਤੋਂ ਅਸਲ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਸਕੇ ।
ਇਨਸਾਨ , ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ
ਨਾ ਕਿ.....
ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ।

ਸਿੰਘਣੀ: ਤਾਂ ਕਿ.....

ਮੰਦਿਰ ਢਾਅ ਕੇ ਮਸਜਿਦ,
ਮਸਜਿਦ ਤੋੜ ਕੇ ਮੰਦਿਰ,
ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਸਿੰਘ: ਜਿੱਥੇ

ਲੀਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ।
ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ,
ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਇਆ ਜਾਵੇ ।
ਤਾਂ ਕਿ....
ਇਨਸਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ
ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਗਲ ਲਗ ਸਕੇ,
ਤੇ....
ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕੇ ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸਿੰਘਣੀ: ਜਿਸਦਾ

ਘੇਰਾ....ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੋਵੇ ।
ਨਕਸ਼ਾ...ਪੂਰਾ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ।
ਝੰਡਾ....ਪਾਣੀ ਰੰਗਾ, ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਸਵੱਛ ।

ਸਿੰਘ: ਕੌਮੀ ਨਾਹਰਾ.... "ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ " ।

ਤੇ....

ਕੌਮੀ ਤਰਾਨਾ

"ਗਗਨ ਮਹਿ ਥਾਲ....."

ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸ਼ਬਦ॥

ਸੋਮਾਂ: ਵਾਹ ! ਵਾਹ !! ਰਾਜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਐਸਾ...ਬਿਲਕੁਲ ਰਾਮ ਰਾਜਾ।

ਜੁਮਾਂ: ਆਹਾ...ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਪਨਾ।

ਸੋਮਾਂ: (ਜੋਸ਼ ਨਾਲ) ਸਮਾਜੇਰ ਸਿੰਘ ਤੇਰੇ ਇਸ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਲਈ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਾਂਗੇ..।

ਜੁਮਾਂ: ...ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਦ ਅਗਲੀ ਵੇਰ 'ਨੰਦਪੁਰ' ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਨਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦੇਵੀਂ।

ਸੋਮਾਂ: ..ਕਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੱਦੂ ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿਪਾਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਨੇ।

(ਦੋਵੇਂ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਕੰਬਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।)

ਜੁਮਾਂ: ਬੋਲੋ ਸੋ ਨਿਹਾਲ... !

ਸਾਰੇ: ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ... !!

ਸਿੰਘ: ਬੋਲੋ ਸੋ ਨਿਹਾਲ... !

ਸਾਰੇ: ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ !!

ਰਾਣਾ: ਬੋਲੋ ਸੋ ਨਿਹਾਲ... !

ਸਾਰੇ: ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ... !!

(ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰੇ ਪਾਤਰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਣੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਵੱਲ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਕੇ
ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ:))

ਸ਼ਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨ ਵਧਕੇ ਦਮਦਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ
ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਲਿਸ਼ਕਵੀਂ ਹੈ ਲਿਸ਼ਕਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਸੀਰਤ ਸਬੂਤੀ ਉੱਤੇ ਫੱਬੇ ਸਬੂਤੀ ਸੂਰਤ
ਸਭ ਫੱਬਤਾਂ ਚੋਂ ਫੱਬਤ ਫਬਦਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਕਿਰਪਾਨ , ਢਾਲ ਦੀ ਛਾਂ , ਰੌਸ਼ਨ ਖਿਆਲ ਦੀ ਛਾਂ
ਹਰ ਛਾਂ ਹੀ, ਛਾਂ ਤੋਂ ਵਧਕੇ, ਛਾਂ-ਦਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਬੰਦੇ ਤੇ ਗਜ਼ਨਵੀ ਵਿਚ ਜੇ ਫਰਕ ਸੀ ਤਾਂ ਏਹੀ
ਕਿਰਪਾਨ ਬਣਕੇ ਚੱਲੀ ਤਲਵਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਤਿਰੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਣਾ ਕਿਰਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ
ਪਹਿਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚੀਂ ਦਸਤਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਦਿਸਦਾ ਤੇ ਕੀ ਅਦਿਸਦਾ ਹਰ ਨੇਰ ਪਲ 'ਚ ਮਿਟਦਾ
" ਦਸ ਸੂਰਜੀ " ਪਵੇ ਜਦ ਲਿਸ਼ਕਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਨੂਰ ਮੰਗੋ ਨਾ ਹੋਰ ਤੂਰ ਮੰਗੋ
ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚਮਕਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਕਣ ਕਣ ਅਕਾਲ ਜੇਕਰ , ਕਣ ਕਣ ਹੀ ਫੌਜ ਉਸਦੀ
ਕਣ ਕਣ ਨੂੰ ਹੀ ਲੁੜੀਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਸਿਰ ਦੇ ਜੋ ਸਿਰ ਮਿਲੇਗਾ " ਉਹ ਸਿਰ " ਹੀ ਪਾ ਸਕੇਗਾ
" ਸਿਰਦਾਰ " ਸਰਬੁੱਲਦੀ ਸਰਦਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

ਫੜ ਬਾਂਹ ਕਿੰਜ ਪੁਗਾਉਣੀ , ਲਾ ਪ੍ਰੀਤ ਕਿੰਜ ਨਿਭਾਉਣੀ
ਹੈ ਰੀਸ ਯਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਦ ਯਾਰ ,ਖਾਲਸੇ ਦੀ ॥

(ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੇਡ ਆਉਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।)

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ

ਧੰਨਵਾਦ:

ਉਨਟੈਰੀਓ ਪੰਜਾਬੀ ਬੀਏਟਰ ਦੇ ਜਸਪਾਲ ਫਿੱਲੋਂ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ‘ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ’ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਟਰਾਂਟੋ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ‘ਚ ਖੇਡਿਆ। ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਮਾਨ, ਅਮਰ ਅਕਬਰਪੁਰੀ ਅਤੇ ਸਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ‘ਚ ਰੂਹ ਭਰੀ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਦੁਲੇ ਅਤੇ ਲਿਵਲੀਨ ਕੌਰ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਮੰਚਨ ‘ਚ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

Back Title Page

“ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਖੇਸੀ ਚੋਂ ਸੀਸ ਕੱਢ ਕੇ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਨਾ ਡੋਲੇ...ਬਿਲਕੁਲ ਅਡੋਲ ਰਹੇ। ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਤੇ ਅਪਣੇ ਦੋਹਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ।...ਮੈਂ ਭਰੇ ਗਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਨਿਮਾਣੇ ਜੈਤੇ ਰੰਘਰੇਟੇ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੱਸ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕਿਆ। ਬੱਸ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਇਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਜਾਲਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਈਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ।

ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸਨ ਓਥੇ..?"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਨ ਪਰ ਨਾ ਹੋਇਆਂ ਨਾਲ ਦੇ। ਜਲਾਦ ਨੇ ਜਦ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕੋਤਵਾਲ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਵੰਗਾਰਦਾ ਸੀ ਪਿਆ... "ਹੈ ਕੋਈ ਏਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ...ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ..!"

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਜਲੋਂ 'ਚ ਆਣ ਕੇ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਫੇਰ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਸਾਹਮਣੇ...?"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸਭ ਸਰਦੇ ਪੁਜਦੇ ਤੇ ਕਹਿਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਿੱਖ ਖਿਸਕ ਗਏ... ਕੋਤਵਾਲ ਬੋਹੜ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਵੰਗਾਰਦਾ ਰਿਹਾ..., "ਹੈ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ!"

ਸਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ... ਜ਼ੋਰ ਦੇਣੀ ਘੁੰਟਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ... ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਾ ਰਹੇਗੀ ਕਿ 'ਹੈ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਏਥੇ..?' ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਲੱਖਾਂ ਚੋਂ ਪਛਾਣਿਆਂ ਜਾਵੇਗਾ...।"

(ਭਾਈ ਜੈਤਾ)